

**Provinciaal
Meerjarenprogramma Groen
2017- 2021**

Inhoud

HOOFDSTUK 1. INLEIDING	3
1.1 OPGAVEN	3
1.2 WAT IS HET PROVINCIAAL MEERJARENPROGRAMMA GROEN?	3
1.3 POSITIE PMG TEN OPZICHTE VAN HOOFDSTUK GROEN IN DE BEGROTING	4
1.4 FASERING VAN DE PROJECTEN	5
1.5 PROJECTENKAART	6
1.6 UITVOERINGSINSTRUMENTEN	6
1.7 SAMENHANG MET DE PROVINCIALE PLANNING & CONTROL- CYCLUS	7
1.8 SAMENHANG MET DE VERKLARING GROEN KAPITAAL	7
1.9 LEESWIJZER	7
HOOFDSTUK 2. RESULTATEN	8
2.1 RESULTATEN PROJECTEN	8
2.2.1 Gerealiseerde en gestopte projecten	8
2.2 NATUURNETWERK NEDERLAND	11
2.2.2 Voortgangskaart	11
2.3 NATURA2000 EN PROGRAMMATISCHE AANPAK STIKSTOF	14
2.4 VERBINDEND GROEN	14
2.5 RECREATIE	15
HOOFDSTUK 3. PROGRAMMA'S EN PROJECTEN	16
3.1 PROGRAMMA GOOI- EN VECHTSTREEK (WAARONDER GROENE UITWEG)	16
3.2 PROGRAMMA NATURA2000/PAS	22
3.3 NATUURCOMPENSATIE	23
3.4 PROJECTEN	25
3.5 SUBSIDIES	28
HOOFDSTUK 4. ACTIEPLAN 250	30
4.1 WAT IS HET ACTIEPLAN 250	30
4.2 PLANNING TE REALISEREN HECTARES NNN	30
HOOFDSTUK 5. FINANCIËN	32
5.1 RAMING BINNEN HET PMG	
5.2 BESTEMMINGSRESERVE GROEN	
5.3 GRONDVERWERVING EN SKNL	
5.4 RAMINGEN	
HOOFDSTUK 6: DOORKIJK NAAR PMG 2018- 2022	33
6.1 RELATIE OMGEVINGSVISIE EN PMG	33
<i>Bijlage 1: Nadere informatie SKNL-subsidieregeling</i>	34
<i>Bijlage 2: Overzicht verleende subsidies 2015</i>	36
<i>Bijlage 3: Gebiedsprogramma De Groene Uitweg</i>	38
<i>Bijlage 4: Basisdefinitie NNN</i>	39

Foto voorkant: Duinen op Texel.

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Opgaven

Noord- Holland is bijzonder door zijn grote diversiteit van natuur- en cultuurlandschappen: bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en grote wateren als de Waddenzee en het IJsselmeer. Er komen veel bijzondere dieren en plantensoorten voor. De verscheidenheid van soorten, de biodiversiteit, staat echter onder druk. Overal in de wereld, en ook in Noord- Holland. De biodiversiteit en natuur- en landschapskwaliteit gaan nog steeds achteruit. Er is een gebrek aan geschikte leefgebieden voor dier- en plantensoorten. Door verstedelijking en de aanleg van wegen raken de natuurgebieden versnipperd. Vervuiling door verkeer, industrie en landbouw en verdroging zijn andere bedreigingen. Gelukkig zijn er ook successen. Door het verbinden van natuurgebieden (zie: Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000), beschermingsmaatregelen voor bedreigde plant- en diersoorten en door een schoner milieu zijn de slechtvalk, lepelaar, ooievaar, raaf, boommarter en eekhoorn in Noord- Holland teruggekeerd of groeit hun populatie weer.

We willen een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord- Holland ook in de toekomst waarborgen. We willen en kunnen dat niet alleen. Groen komt er alleen als we samenwerken met bewoners, private partijen, maatschappelijke organisaties en andere overheden. In de komende jaren zullen we proberen onze partners te verleiden om samen in projecten tot nieuwe allianties, nieuwe financiële constructies en gebiedsgerichte oplossingen te komen.

1.2 Wat is het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen?

Op 11 maart 2013 hebben Provinciale Staten de Agenda Groen vastgesteld. Het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG) is een meerjarig uitvoeringsprogramma behorende bij de Agenda Groen. In het PMG wordt de uitvoering geprogrammeerd van projecten die bijdragen aan de doelen van de Agenda Groen die betrekking hebben op:

- het Natuurnetwerk Nederland (NNN): het verwerven en inrichten van gronden die nog niet als NNN gerealiseerd zijn;
- Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS): het realiseren van instandhoudingsdoelen middels de daarvoor te nemen fysieke maatregelen;
- verbindend groen: het aanleggen van natuurbruggen en natuurverbindingen door de gehele provincie, zodat soorten zich makkelijker kunnen verplaatsen. Hiertoe behoort ook het koppelen van de aanleg van natuurverbindingen aan de realisatie van infrastructurele projecten;
- natuurcompensatie: compenseren van verlies van natuur- en landschapswaarden bij ruimtelijke ontwikkelingen;
- recreatieve verbindingen: het vergroten en verbeteren van de beleefbaarheid en recreatieve toegankelijkheid van de provinciale groenstructuur.

Het PMG geeft inzicht in de voortgang van de uitvoering van projecten en het behalen van de doelen. Het PMG blikt tevens terug op de resultaten van het afgelopen jaar, geeft inzicht in de restantopgave en blikt vooruit op de prioriteiten voor de komende jaren. De projecten in het PMG betreffen fysieke maatregelen, gericht op investeringen en niet op beleidsprocessen of beheermaatregelen. We werken hierbij samen met onze partners in het veld.

Figuur 1: Toetskader voor opname van projecten in het PMG. Alleen projecten waarmee zowel doelen uit de Agenda Groen worden gerealiseerd als waarvoor ook middelen uit de Agenda Groen beschikbaar zijn, worden opgenomen in het PMG.

Het PMG 2017- 2021 bevat 120 projecten en 8 subsidieregelingen voor projecten die bijdragen aan de doelen van de Agenda Groen en die worden gefinancierd uit budgetten die aan de Agenda Groen zijn gekoppeld. Dit zijn: de Reserve Groen, de Reserve Groene Uitweg, de Reserve en balanspost ILG (worden geleidelijk uitgefaseerd), enkele specifieke UNA- en TWINH- budgetten en enkele overige budgetten.

In dit PMG zijn het Programma Gooi- en Vechtstreek en het Gebiedsprogramma Groene Uitweg integraal opgenomen. Het Gebiedsprogramma Groene Uitweg heeft een speciale status. Dit lichten we verder toe in hoofdstuk 3.

Provinciale Staten actualiseren het PMG jaarlijks. Daarbij kunnen ook projecten worden toegevoegd of gestopt, afhankelijk van de prioriteiten en onze financiële kaders. Bij het opstellen van het PMG vragen Gedeputeerde Staten steeds het advies van de gebiedscommissies, de gemeenten en de partners in het veld. Het PMG 2017- 2021 vervangt het PMG 2016- 2020 en treedt op 1 januari 2017 in werking.

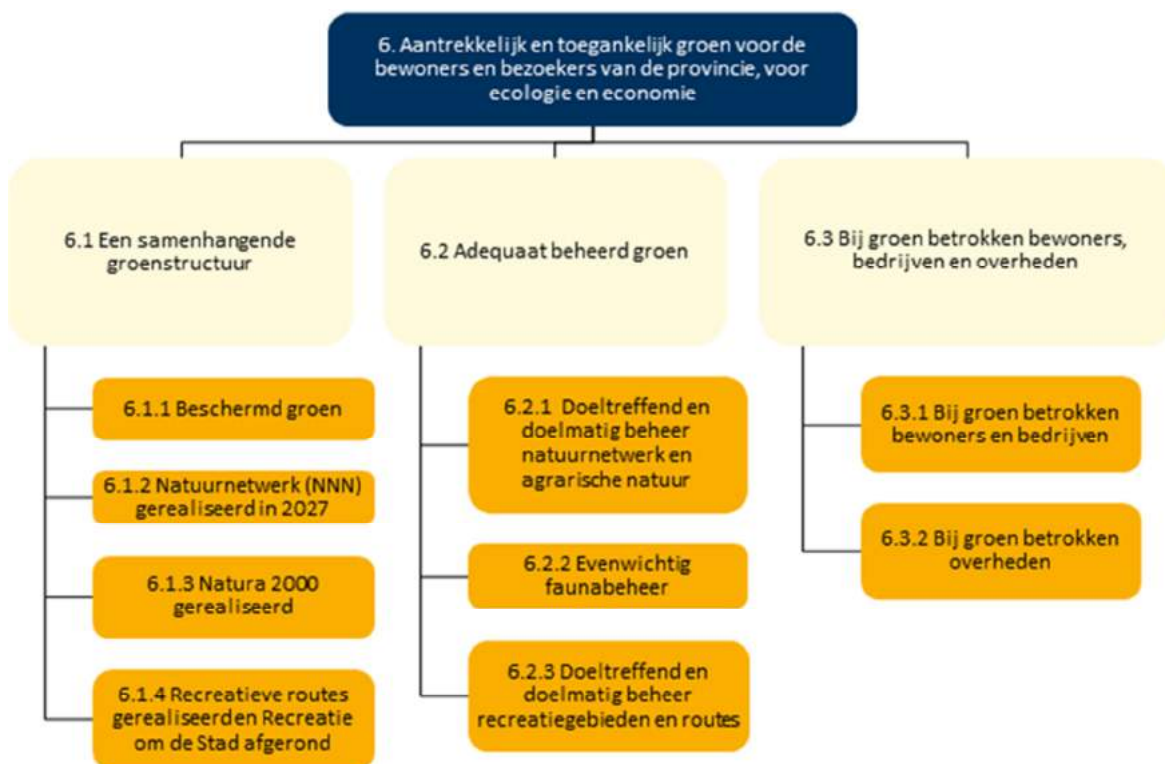
1.3 Positie PMG ten opzichte van Hoofdstuk Groen in de begroting

Vanaf het Begrotingjaar 2016 is het programma Groen als een apart hoofdstuk in de Provinciale Begroting opgenomen (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 6 van de Begroting wordt op programmaniveau aangegeven 'Wat we willen bereiken' en per beleidsdoel wordt aangegeven 'Wat we daarvoor gaan doen' en 'Wat het mag kosten'. Basis vormt een doelenboom waarin drie beleidsdoelen binnen het groenbeleid worden onderscheiden:

- een samenhangende groenstructuur;
- adequaat beheerd groen;
- bij groen betrokken bewoners, bedrijven en overheden.

De jaarlijkse uitwerking van deze beleidsdoelen vindt plaats in respectievelijk:

1. Het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen;
2. Het Natuurbeheerplan;
3. Het Programma Betrekken bij Groen.

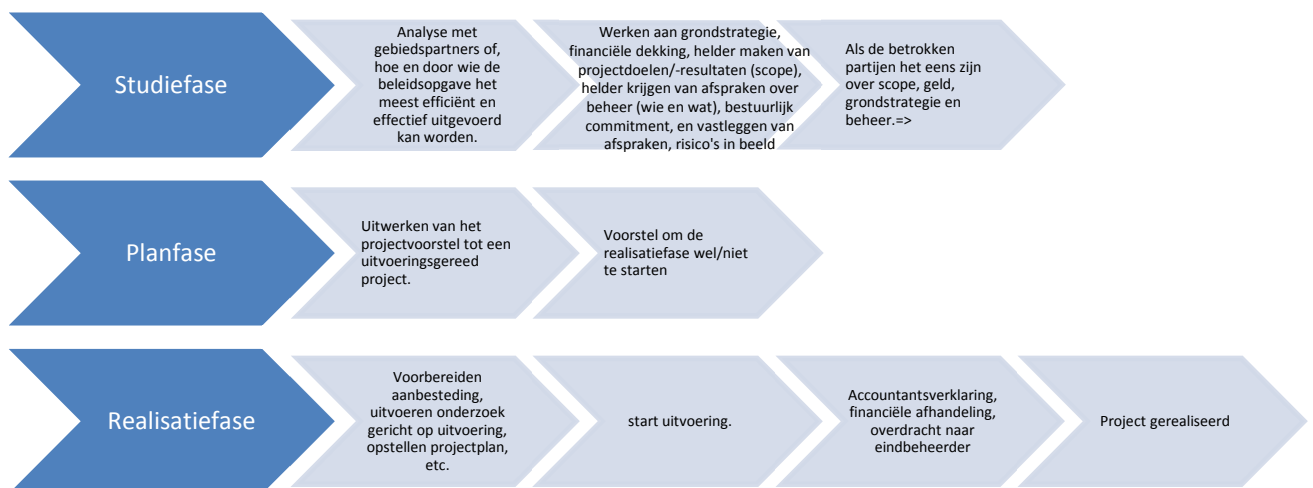
Figuur 2: Doelenboom hoofdstuk Groen in de Begroting.

Het PMG vormt input voor de Begroting.

1.4 Fasering van de projecten

Een project in het PMG doorloopt drie fasen: de studiefase, de planfase en de realisatiefase.

- De studiefase is de beleidsfase. In deze fase wordt met gebiedspartners bekeken of, hoe en door wie de beleidsopgave het meest efficiënt en effectief uitgevoerd kan worden. In de studiefase wordt gewerkt aan het opstellen van een grondstrategie, zorgen voor financiële dekking van het project, helder maken van projectdoelen en resultaten (scope), helder krijgen van afspraken over beheer (wie en wat), verkrijgen van bestuurlijk commitment, vastleggen van afspraken, en het in beeld krijgen van risico's. De studiefase eindigt als er zicht is op een gedragen projectvoorstel met een heldere projectplanning. Dan wordt besloten om het project in de planfase op te nemen, het project te faseren om 'werk met werk' te kunnen maken, het project stop te zetten, of over te laten aan partners.
- In de planfase wordt het voorstel uitgewerkt tot een uitvoeringsgereed project. Onderdelen van de planfase vormen bijvoorbeeld het voorbereiden van de aanbesteding, het uitvoeren van onderzoek gericht op de uitvoering, en het opstellen van een projectplan. De planfase eindigt met een voorstel om de uitvoering te starten.
- In de realisatiefase zijn projecten opgenomen die dat jaar in uitvoering gaan of zijn. Gerealiseerde projecten worden na financiële afronding en/of overdracht aan de eindbeheerder uit het PMG gehaald.

Figuur 3: Omschrijving van de verschillende projectfases in het PMG.

In hoofdstuk 3 is aangegeven welke projecten zich in welke fase bevinden.

1.5 Projectenkaart

Alle projecten in het PMG zijn te vinden op de provinciale website via een digitale kaart. Deze kaart wordt minimaal één keer per jaar geactualiseerd. In één oogopslag is te zien waar de provincie werkt aan het groen of een bijdrage levert aan het groen:

<http://maps.noord-holland.nl/extern/gisviewers/groenprojecten/desk.htm>

1.6 Uitvoeringsinstrumenten

De uitvoering van projecten kan op een aantal manieren worden vormgegeven: de provincie kan zelf het project uitvoeren, een project kan door partners worden uitgevoerd waarbij de provincie een subsidie verstrekt, of de provincie kan subsidies verlenen aan initiatieven uit het veld die bijdragen aan de realisatie van doelen uit de Agenda Groen.

Tabel 1: Uitvoeringsinstrumenten bij het PMG.

Wat	Toelichting
Provinciaal project	De provincie kan trekker zijn van het project. De provincie voert het project dan zelf uit of besteedt het aan bij een marktpartij. De aanbestedingen verlopen volgens de provinciale aanbestedingsprocedures.
Uitvoeringsregelingen	Subsidie wordt verleend aan initiatieven uit het veld die bijdragen aan de realisatie van doelen uit de Agenda Groen. De uitvoeringsregelingen staan genoemd onder paragraaf 3.5.
Subsidie via de Lijst Subsidies buiten uitvoeringsregeling	Hierbij is een partner uitvoerder en wil de provincie een eenmalige specifieke opgave realiseren. Het benodigde bedrag wordt als subsidie opgenomen op de Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling, die wordt vastgesteld door PS. Het project wordt in het PMG geprogrammeerd en verantwoord. PS stellen bij de Begroting 2016 de Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling vast, waarmee deze projecten in aanmerking kunnen komen voor subsidie. Deze projecten zijn reeds opgenomen in het PMG. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van verleende subsidies buiten uitvoeringsregeling in 2015.

1.7 Samenhang met de provinciale planning & control- cyclus

De provincie heeft groene taken en bevoegdheden overgedragen gekregen van het Rijk en binnen de provinciale begroting is 'groen', na 'verkeer & vervoer', de meest omvangrijke taak geworden. De door Provinciale Staten aangenomen motie 53/2014 bevestigt dat natuurontwikkeling en -beheer een kerntaak is geworden van de provincie. PS hebben GS gevraagd om de verantwoording over de 'groene kerntaak' zó vorm te geven, dat Provinciale Staten hier via de planning&control- cyclus goed sturing op kunnen geven. Aan motie 53/2014 is uitvoering gegeven doordat PS het PMG vaststellen. Doordat het PMG 2017-2021 meerjarig wordt vastgesteld, kunnen de resultaten hiervan al worden verwerkt in de provinciale Begroting voor 2017- 2021. Gedeputeerde Staten stellen in augustus de begroting vast en in september het PMG, uiteraard binnen de kaders van de vastgestelde begroting. Zowel de begroting als het PMG worden vervolgens in oktober aan de Statencommissie voorgelegd en in november ter besluitvorming aan PS aangeboden. Zodoende is maximale samenhang gerealiseerd met de provinciale planning&control- cyclus.

1.8 Samenhang met de verklaring Groen Kapitaal

In de Verklaring Groen Kapitaal staat ten aanzien van het NNN dat ondertekenaars zich inspannen om 'bij te dragen aan een voortvarende en kwalitatief hoogwaardige afronding van het Natuurnetwerk Nederland in Noord- Holland in de periode tot 2027'. De inspanningen die de provincie hiervoor levert, zijn opgenomen in het PMG. Het doel van de Provincie is echter om de biodiversiteit in héél Noord- Holland te vergroten. Ook buiten het NNN bestaan daarvoor kansen. De komende tijd verkent de provincie, in overleg met haar partners, op vijf thema's waar kansen liggen om vanuit de provinciale rol meerwaarde te bieden. Dit is een apart traject en valt buiten het PMG, omdat er (nog) geen sprake is van fysieke projecten. Wel is denkbaar dat Groen Kapitaal projecten oplevert, die opgenomen kunnen worden in een volgend PMG.

1.9 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt inzicht gegeven in de resultaten van 2016. Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van alle projecten die in het PMG 2017- 2021 zijn opgenomen. Hoofdstuk 4 gaat specifiek in op de ambitie om minimaal 250 hectare natuur per jaar binnen het Natuurnetwerk Nederland te realiseren. In Hoofdstuk 5 is de raming van de uitgaven per project in de tijd uitgezet. Hoofdstuk 6 tenslotte geeft een doorkijk naar het PMG 2018- 2022.

Hoofdstuk 2. Resultaten

2.1 Resultaten projecten

Het vaststellen van het PMG 2017- 2021 betekent een verschuiving van de fasering van projecten ten opzichte van het PMG 2016- 2020. In hoofdstuk 3 is bij het overzicht van de projecten aangegeven in welke fase de projecten op 1 januari 2017 (huidig PMG) zitten en in welke fase ze op 1 januari 2016 (vorig PMG) zaten.

2.2.1 Gerealiseerde en gestopte projecten

In 2016 zijn 17 projecten gerealiseerd, 4 projecten gestopt of uit het PMG gehaald en 2 subsidieregelingen gestopt.

Tabel 2: Gerealiseerde en gestopte projecten.

Gerealiseerd				
Nr.	Project Nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Trekker
1	AGV02	Fietspad Bovenkerkerpolder (recreatie)	Recreatief, verhard fietspad tussen de Middenweg en het dorpje Nes met als doelen de verbetering van de bereikbaarheid van het dorpje Nes en de polder en de verbetering van de veiligheid van de schoolgaande jeugd.	Provincie Noord- Holland
2	AGV05	Natuurbrug N417 (natuurverbinding)	Natuurbrug met fiets- en ruiterpad over de Utrechtseweg in Hilversum (N417). De natuurverbinding Zwaluwenberg verbindt de Utrechtse Heuvelrug en het Gooi ten zuiden van Hilversum weer met elkaar.	Provincie Noord- Holland
3	AGV07	Landgoed Tulpenburg (natuurcompensatie)	Aan de Amstel herrijst het verdwenen landgoed Tulpenburg. Er is met de realisatie van het landgoed 2 hectare weidevogelleefgebied verloren gegaan. Dit is gecompenseerd met 5 hectare kruiden- en faunarijk grasland en 6,5 hectare weidevogelleefgebied.	Particulier
4	AGV09	Zorglandgoed Klarenbeek (recreatie)	Zorglandgoed Klarenbeek biedt een groene werk- en woonomgeving voor mensen die zorg behoeven en is vrij toegankelijk. Er is hier 24 ha recreatief zorglandgoed gerealiseerd; het gaat hierbij om de recreatieve inrichting van het erf en om de realisatie van laarzenpaden.	Stuurgroep Klaren- beek (Amsterdam, Groengebied Amstelland, Zorginstelling en Woonstichting)
5	KL05	Park Zwanenburg (recreatie)	Park Zwanenburg is een recreatiegebied van 35 ha aan de zuidoostkant van Zwanenburg. De laatste hectare van het park is met dit project gerealiseerd.	Gemeente Haarlemmermeer
6	KL06	Zwaanshoek Noord (recreatie)	Het recreatiegebied Zwaanshoek- Noord is 30 ha groot. De gemeente Haarlemmermeer heeft dit groene gebied ingericht als recreatiegebied.	Gemeente Haarlemmermeer
7	KL09	Catrijpermoor (natuur)	Inrichting van een gebied van 46 hectare als natuurgebied in de duinzoom van Catrijp. Het doel is het verhogen van de natuurwaarden in een deel van het stroomgebied van de Catrijpermoor en de Groetermoor.	Provincie Noord- Holland
8	KL13	Tussen IJ en Z (recreatie)	Met het project Tussen IJ en Z zijn 5 km recreatieve verbindingen en 15 ha recreatiegebied in het gebied tussen 9Beverwijk, Heemskerk en Zaanstad gerealiseerd.	RAUM

9	KL15	N207 (natuurcompensatie)	Bij de reconstructie van de N207 gaat ca. 1,95 ha NNN verloren. Dit wordt gecompenseerd in de Groene AS; Stichting de Bovenlanden heeft subsidie verkregen 1,95 ha NNN te realiseren.	Provincie Noord- Holland
10	LH01	FES: Kalverpolder (natuur en water)	De gemeente heeft hier samen met onder meer de provincie een programma uitgevoerd om de bodemdaling tegen te gaan en de natuur en het watersysteem te versterken.	Gemeente Zaanstad
11	LH02	FES: Wormer- Jisperveld (natuur en water)	Het Wormer- en Jisperveld is het grootste aaneengesloten veenweidegebied van West- Europa. In dit project is onder andere 250 ha onderwaterbodembodem heringericht.	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
12	LH04	Onderzoek mogelijkheden natuurvriendelijke oever Zeevang (natuurverbinding)	De provincie heeft de mogelijkheid onderzocht van aanleg en beheer van natuurvriendelijke oevers in de polder Zeevang tussen Purmerend, Oosthuizen en Edam. Conclusie van het onderzoek is dat dit hier helaas niet mogelijk blijkt.	Provincie Noord- Holland
13	LH10	Gebiedsproces Waterland- Oost (natuur)	In Waterland- Oost wordt door de provincie geïnventariseerd of eigenaren in dit gebied, dat nog niet begrensd is als NNN, bereid zijn hun percelen onder de NNN te brengen, waardoor deze percelen een natuurfunctie kunnen krijgen. De resultaten van de inventarisatie worden verwerkt in het Natuurbeheerplan 2017.	Provincie Noord- Holland
14	LH16	Wandelnetwerk Laag Holland (recreatie)	Het Recreatieschap Twiske- Waterland heeft een fijnmazig wandelnetwerk aangelegd in Laag Holland. Hierbij zijn bestaande wandelroutes omgevormd naar een netwerk en is 160 km aan nieuwe wandelroutes en paden gerealiseerd.	Recreatieschap Twiske- Waterland
15	LH19	Proceskosten Kavelruil Zeevang (landbouw- structuurverbetering en landschap)	De kavelruil Zeevang heeft de positie van agrarische bedrijven in het veenweidegebied versterkt en daarmee het behoud van het landschap.	Provincie Noord- Holland
16	NHN10	Brede School Burgerbrug (natuurcompensatie)	De gemeente Schagen heeft een nieuwe school gebouwd in weidevogelleefgebied, waardoor 0,4 ha van dit gebied wordt verstoord. De gemeente heeft een bedrag in het provinciaal compensatiefonds gestort, waarmee elders in de provincie 0,4 ha weidevogelleefgebied wordt verbeterd.	Gemeente Schagen
17	NHN11	Dijkversterking Texel (natuurcompensatie)	De Waddenzeedijk is versterkt door het HHNK. Hierbij gaat 1,4 ha natuurgebied verloren en 1 ha weidevogelleefgebied. Het HHNK heeft de schade aan de natuur gecompenseerd door de inrichting van 1,7 ha nieuwe natuur en door financiële compensatie voor de weidevogels door een bijdrage aan de natuurontwikkeling op Texel in De Bol.	Hoogheemraadschap Hollands Noorder- kwartier

Uit PMG gehaald				
Nr.	Project Nr.	Projectnaam	Omschrijving	Trekker
1	AGV03	Bloemendalerpolder (recreatie)	In de Bloemendalerpolder wordt naast woningbouw maximaal 125 ha voor natuur en recreatie ingericht. Dit project is uit het PMG gehaald omdat het een project betreft waarbij de provincie niet betaalt voor fysieke inrichting maar voor beheer, en het project daarom niet past binnen de doelstellingen van het PMG.	GEM Bloemendaler- polder CV (privaat consortium)
2	AGV18	Ster van Loosdrecht (natuur)	De vereniging Ster van Loosdrecht realiseert NNN door gecoördineerd particulier natuurbeheer. Ook worden landschappelijke, recreatieve en waterdoelstellingen gerealiseerd. Dit project betreft particulier natuurbeheer. Omdat het project niet past binnen de doelstellingen van het PMG, is het project uit het PMG gehaald.	Vereniging Ster van Loosdrecht
3	AGV28	Nesserlaan (natuur)	De Nesserlaanzone is een belangrijke schakel in het NNN van de Groene AS. Voor de zone is een inrichtingsplan opgesteld. Voor nu wordt het project stopgezet. Er is geen overeenstemming met de eigenaren bereikt. Mogelijk dat dit weer wordt opgestart als er zich nieuwe kansen voordoen.	Provincie Noord- Holland
4	NHN19	Zijperzeedijk (natuur en water)	Ten noordoosten van het Kooibos en de Uitlandse polder ligt de Zijperzeedijk. Hier een waterberging gerealiseerd door het hoogheemraadschap. Daarnaast heeft de gemeente onderzocht of nieuwe natuur kon worden aangelegd, maar hiervoor waren geen mogelijkheden. Daarom is dit project gestopt.	Gemeente Schagen
5	PNH01	UVR Groen Subsidie natuurverbindingen	Bevordering van aanleg natuurverbindingen. Subsidieregeling is vervallen, omdat er geen aanvragen waren.	Provincie Noord- Holland
6	PNH04	UVR Groen subsidie Laag Holland	Deze subsidieregeling is vervallen.	Provincie Noord- Holland

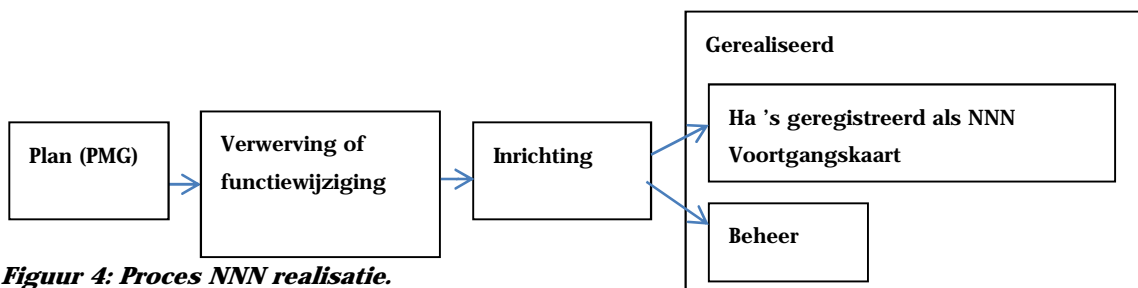
Tabel 3: Projectstatus in het PMG 2017- 2021.

Wat	Aantal projecten	Trekkende partij projecten
Programma Gooi en Vecht	39	Provincie (23), derden (16)
Natura2000/PAS	24	Provincie (23), derden (1)
Natuurcompensatie	15	Provincie (2), derden (13)
Overige projecten studiefase	13	Provincie (8), derden (5)
Overige projecten planfase	9	Provincie (7), derden (2)
Overige projecten realisatiefase	17	Provincie (6), derden (11)
Totaal projecten PMG 2017- 2021	120	
Gerealiseerd	17	Provincie (7), derden (10)
Gestopt/uit PMG gehaald	6	Provincie (3), derden (3)

In tabel 3 is onder meer te zien dat er 15 natuurcompensatieprojecten zijn uitgevoerd. Indien hier sprake is van compensatie van NNN hectares, tellen die niet mee in de ambitie om 250 hectare NNN per jaar te realiseren, omdat voor deze projecten immers ook natuur verloren is gegaan.

2.2 Natuurnetwerk Nederland

Voor het PMG is de belangrijkste groenopgave het veiligstellen, inrichten en duurzaam beheren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Hiertoe zetten wij de SKNL-regeling in, en in sommige gevallen verwerft en richt de provincie gronden in die nog niet als NNN gerealiseerd zijn. De oppervlakte NNN die geregistreerd wordt als gerealiseerde natuur ontstaat in verschillende elkaar opvolgende stappen. Het schematisch overzicht (zie figuur 4) maakt het proces zichtbaar. Zodra bekend is dat de realisatie kan starten wordt een plan gemaakt. Dat kan een plan zijn zoals is opgenomen in het PMG of een plan dat wordt opgesteld door particulieren die hun eigen grond willen omvormen naar natuur. De grond kan beschikbaar komen via grondverveving of door functiewijziging van grond van particuliere eigenaren. Zodra de grond beschikbaar is om te worden ingericht, kan de inrichting starten. Na de inrichting wordt de grond geregistreerd als gerealiseerd en kan het natuurbeheer starten. In Bijlage 4 zijn de basisdefinities opgenomen die worden gebruikt

Figuur 4: Proces NNN realisatie.

2.2.2 Voortgangkaart

Voor het realiseren van de volledige NNN-opgave hebben we veel projecten geprogrammeerd in het PMG 2017-2021. Van de 56.268 hectare NNN in Noord-Holland (totaal oppervlak vastgesteld NNN uit Ontwerp natuurbeheerplan 2017), is 50.127 hectare gerealiseerd (per 1-1-2016). 6.141 hectare moet nog worden ingericht. Na inrichting en overdracht aan de eindbeheerder kunnen deze hectares als gerealiseerd worden meegerekend. Van de 6.141 hectare is nog 4.399 hectare niet beschikbaar om te worden ingericht. Hiervoor is nog verwerving of functiewijziging op particuliere grond nodig. Op de voortgangkaart (zie figuur 5) is zichtbaar welk deel van het NNN gerealiseerd is. Ook is zichtbaar welke delen verworven zijn maar nog niet ingericht. De peildatum voor deze voortgangkaart is 1 januari 2016.

In tabel 4 is de stand van zaken weergegeven (peildatum 1 januari 2016).

Tabel 4: Stand van zaken NNN (in hectare).

	Gereed	Nog te realiseren
NNN gerealiseerd	50.127	
Niet verworven en niet ingericht		4.399
Wel verworven, niet ingericht		1.742
Totaal	50.127	6.141

In Tabel 5 laat de ontwikkeling zien van de realisatie van het gerealiseerde areaal NNN. De voortgangsgegevens uit de verschillende voorgaande PMG's zijn hiertoe onder elkaar gezet.

Tabel 5: Ontwikkeling NNN realisatie over de voorgaande jaren.

PMG	Totaal NNN*	NNN gerealiseerd	Nog te verwerven (grondverwerving/ functiewijziging SKNL)	Nog in te richten
2014- 2018	55.202	48.095	4.301	7.107
2015- 2019	55.517	48.351	4.229	7.157
2016- 2020	55.850	49.028	4.919	6.822
2017- 2021	56.268	50.127	4.399	6.141

* De omvang van NNN wijzigt jaarlijks in beperkte mate vanwege aanpassingen in de begrenzing via het Natuurbeheerplan. Daarnaast kunnen verschillende rekenmethodieken voor verschillen in cijfers zorgen. Bij deze berekening is uit gegaan van de voortgangskaat uit het Natuurbeheerplan 2017

In 2015 is een aantal NNN- projecten gerealiseerd: Catrijpermoor (zie kader, 46 hectare NNN) en Zeevang oost (135 hectare), totaal 181 hectare. Daarnaast is 140 hectare natuur gerealiseerd met de SKNL-regeling. In 2015 is hiermee 321 hectare NNN gerealiseerd.

Kader: NNN realisatie in Catrijpermoor

In 2015 is 46 ha NNN gerealiseerd (d.w.z. grond is verworven, ingericht en wordt beheerd als beoogd natuurdoel) in het project Catrijpermoor.

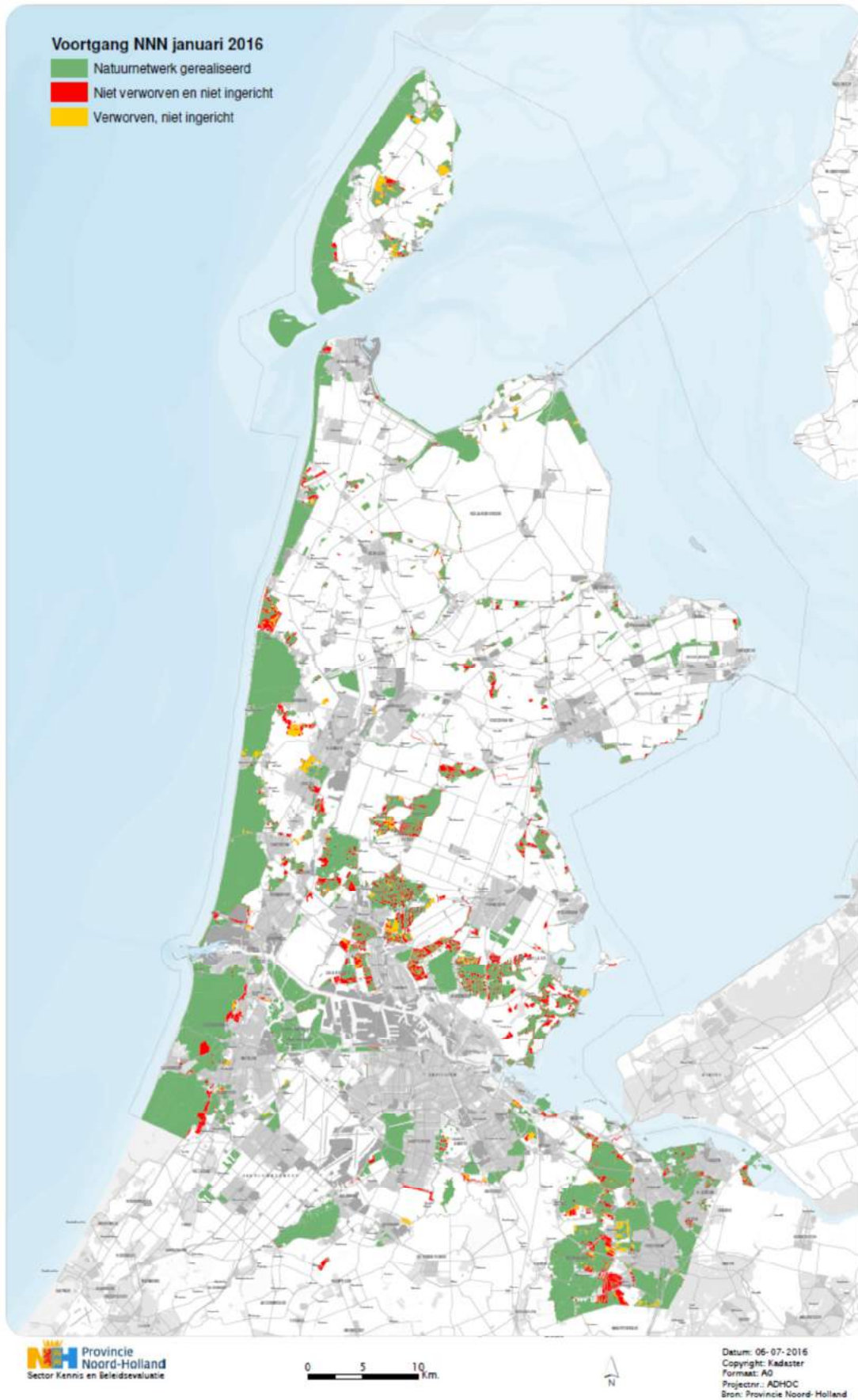

Foto: de oude duinstroom 'Groetermoor' wordt na 100 jaar weer hersteld.

Naast grondverwerving door de provincie, is de SKNL-regeling een belangrijk instrument om 250 hectare NNN per jaar te realiseren. Van 2002 tot en met 2015 is via de subsidieregeling SKNL 1.432 ha omgevormd naar natuur, oftewel de grond is beschikbaar gekomen voor natuur. In Tabel 6 is weergegeven voor hoeveel hectare SKNL- subsidie is aangevraagd in 2015 en voor hoeveel hectare er beschikkingen zijn afgegeven.

Tabel 6: Overzicht aanvragen en beschikkingen SKNL in 2015.

	Subsidiebeschikking door RVO sinds 2002- nu	Ontvangen aanvragen PNH in 2015		Beschikte aanvragen PNH in 2015		totaal
	ha	ha	beheerders	ha	beheerders	
Subsidie SKNL- functiewijziging	1.365	132	21	67	5	1.432
SKNL- inrichting	1.358	140	17	35	4	1.403

Figuur 5: Voortgangskaart NNN, d.d. 1 januari 2016.

2.3 Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof

Om natuurgebieden te beschermen zijn in het hele land (en Europa) gebieden aangewezen als Natura2000- gebieden. Deze gebieden vallen onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet en voor elk van deze gebieden moet een Natura2000- beheerplan worden opgesteld. In deze gebieden moeten de komende jaren maatregelen genomen worden om de staat van instandhouding van de natuur te behouden en te verbeteren. Sinds 2014 zijn we met partners in gesprek gegaan om te komen tot gebiedsafspraken waarmee we de nodige maatregelen op basis van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) en het beheerplan realiseren. In 2015 is het PAS in werking getreden en hebben we met de beheerders van Natura2000- gebieden een raamovereenkomst gesloten voor uitvoering van de PAS- herstelmaatregelen. Eind 2016 verwachten we te starten met de uitvoering van bijbehorende maatregelen, zoals het aanleggen van stuifkuilen en het verwijderen van begroeiing. Wanneer de Natura2000- beheerplannen zijn vastgesteld, grotendeels in 2016, starten ook de andere beheerplanmaatregelen (niet- PAS).

Voor Natura2000 (maatregelen op basis van PAS en beheerplannen) zijn 24 projecten opgenomen in het PMG. Alle projecten worden getrokken door de provincie Noord- Holland. Er is één uitzondering: NHN09 (Natura2000 Waddenzee en Noordzeekustzone) wordt getrokken door Rijkswaterstaat.

2.4 Verbindend groen

Wegen, spoorwegen en vaarwegen vormen een grote barrière voor dieren. Om ze veilig over te laten steken wordt de natuur vaker verbonden door faunapassages in de vorm van natuurbruggen of faunatunnels. Deze ontsnippering van infrastructuur zorgt ervoor dat overlevingskansen van dieren als ree, das, boommarter, zandhagedis, heideblauwtje en loopkever verbeteren.

Voor de natuurbrug Zeepoort over de provinciale weg naar Bloemendaal aan Zee is de aannemer begonnen met de voorbereiding. De planning is om de werkzaamheden in het najaar van 2016 te laten aanvangen. In hetzelfde gebied start ProRail de uitvoering aan de natuurbrug Duinpoort over de spoorlijn Haarlem- Zandvoort ook in najaar 2016. Ook in het Gooi is de ontsnippering in 2016 weer verder gerealiseerd. De natuurbrug Hoorneboeg over de provinciale weg Hilversum- Utrecht (N417) is in 2016 geopend. Bij de Franse Kampweg (N236, Bussum) wordt een veilige oversteek gemaakt voor fietsers en voetgangers en gecombineerd met enkele faunavoorzieningen.

Naast deze natuurbruggen werken we aan het 'programma verbinden en ontsnipperen' waarin we de aanleg van natuurverbindingen koppelen aan de realisatie van infrastructurele projecten, waaronder het onderhoud van bestaande infrastructuur. Zo ontstaan kansen voor 'werk met werk'. Bij de provinciale weg Limmen- Uitgeest (N203) zijn gelijktijdig met asfalteringswerkzaamheden faunapassages gemaakt waardoor natuurgebieden aan beide zijden van de weg bereikbaar zijn voor dieren. Langs het kanaal Omval- Kolhorn wordt de oude beschoeiing vervangen. We leggen gelijktijdig circa twee kilometer natuurvriendelijke oever aan.

In het voorjaar van 2016 is het onderzoek van Rijkswaterstaat en provincie Noord- Holland naar het gebruik van faunavoorzieningen door dassen afgesloten: we weten nu hoe dassen natuurbruggen gebruiken en hoe we sterfte op provinciale wegen kunnen verminderen. Nieuwe kennis die provincie- overstijgend is en ook internationaal belangstelling trekt.

We blijven investeren in de realisatie van natuurverbindingen, zodat soorten zich makkelijker kunnen verplaatsen.

2.5 Recreatie

De provincie investeert ook in 2017 in de toegankelijkheid van de provinciale groenstructuur voor wandelaars, fietsers en waterrecreanten. Daarbij geven we prioriteit aan de ontwikkeling van regionale routenetwerken en het oplossen van knelpunten in stad-landverbindingen met kernen van meer dan 30.000 inwoners. Voor de uitvoering zal in 2017 de Uitvoeringsregeling Groen, onderdeel recreatieve verbindingen, worden gecontinueerd. Daarnaast stimuleren we in 2017 de realisatie van toeristische overstappunten met de Uitvoeringsregeling Groen.

Hoofdstuk 3. Programma's en projecten

De provincie Noord-Holland voert binnen het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen projecten en programma's uit. De projecten kunnen worden verdeeld in projecten die zich in de studiefase, planfase of realisatiefase bevinden. De fasen zoals in dit hoofdstuk aangegeven zijn de fasen waarin een project zich bevindt per 1 januari 2017. Projecten kunnen door de provincie zelf of door een derde partij worden getrokken, waarbij de provincie kan meedenken/meefinancieren. De programma's worden altijd door de provincie zelf getrokken. De programma's bestaan uit een hoeveelheid projecten in een gebied, die zich in verschillende fasen bevinden. De projecten worden soms door derden uitgevoerd en soms door de provincie zelf getrokken.

3.1 Programma Gooi- en Vechtstreek (waaronder Groene Uitweg)

De regio Gooi- en Vechtstreek kent een omvangrijke restantopgave voor het NNN. Voor een groot deel heeft dit gebied de Natura2000-status, hetgeen ons land (internationaal) verplicht deze gebieden te beschermen. Tegelijk spelen er grote andere belangen zoals de uitbreiding van de Rijkswaterstaat (verbinding A6-A1-A9), nieuwe woningbouwopgaven, de functie als (recreatief) uitloophoofdstad voor de stad, de (KRW) wateropgaven, de leefbaarheid en de economische belangen (landbouw, toerisme/watersport). In de Vechtstreek en delen van Amstelland wordt daarnaast de Groene Uitweg uitgevoerd, een compensatieprogramma voor de nieuwe Rijkswaterstaatprojecten met specifieke aanvullende 'groen-blauwe opgaven'.

Het programma Gooi- en Vechtstreek voorziet in de realisatie van deze opgaven in dit gebied voor de periode 2016-2020. Het streven is om enerzijds een robuust en duurzaam netwerk van natuurgebieden en een goede waterkwaliteit te realiseren dat voldoet aan de EU richtlijnen en regelgeving (N2000, KRW). Daarnaast omvat het programma recreatieve opgaven, waaronder het verbeteren van fiets-, wandel- en vaarroutes en de ontwikkeling van het toerisme in de regio. Bovendien wordt de agrarische structuur versterkt, en biedt het programma ruimte voor een kwalitatief hoogwaardige en duurzame inpassing van de nationale infrastructuur projecten in en rond het gebied.

Het gebied moet onderdeel worden van de grootste natte natuurverbinding van Nederland (voormalige natte as). Op verschillende plekken wordt gewerkt aan het leggen van koppelingen tussen de verschillende geïsoleerd liggende natuurgebieden. Met Rijkswaterstaat samen wordt momenteel gewerkt aan het tot stand brengen van twee belangrijkste natuurverbindingen:

- de Waterlandtak, die de verbinding vormt tussen het Naardermeer en de IJmeerkust en het Diemerbos;
- de Gooimeertak, die de verbinding vormt tussen het Naardermeer en de Gooimeerkust.

Met betrekking tot de Waterlandtak wordt in het najaar 2016 gestart met het verwijderen van de oude A1 zodat hier een nieuw natuurgebied van 43 hectare kan worden aangelegd die een belangrijke schakel zal vormen in het NNN. Dit resultaat komt voort uit een nauwe samenwerking met RWS waarbij NNN en natuurcompensatie op slimme manier zijn gecombineerd.

Rond het Naardermeer zal met het NNN ook een hydrologische buffer worden gecreëerd, met een hoger waterpeil en geen bemesting van omliggende percelen waardoor de waterkwaliteit (en daarmee de natuurwaarden) in het Naardermeer sterk zal verbeteren.

De grootste NNN- opgave ligt in de Oostelijke Vechtplassen. Hier wordt de komende jaren nog circa 1.000 hectare natuur ontwikkeld, die merendeels is aangewezen als Natura2000- gebied. Hiervan is circa 680 hectare al in eigendom van Natuurmonumenten, maar deze grond moet nog ingericht worden. Grote opgaven liggen met name in de Horstermeerpolder, de Ster van Loosdrecht, de Vuntus, het Weerslootgebied, 't Hol en Kortenhoef Oost.

Daarnaast kennen de Oostelijke Vechtplassen verschillende andere opgaven waaronder een forse opgave om de waterkwaliteit te verbeteren, het vergroten van de leefbaarheid en een grote recreatieve opgave (transitie watersportsector, aanleg recreatieve verbindingen over land en over water). De betrokken partijen hebben afgesproken dat een gezamenlijke en integrale aanpak noodzakelijk is om succes te kunnen boeken. De opgaven zijn complex vanwege de onderlinge samenhang, de belangentegenstellingen en onduidelijkheid in verantwoordelijkheden voor uitvoering en of beheer. Het streven is eind 2016 een integraal gebiedsakkoord te presenteren waarin partijen hun gezamenlijke ambitie vastleggen (doelen, resultaten), incl. afspraken hoe partijen deze ambitie tot uitvoering zullen brengen. Om de samenwerking tussen partijen concreet vorm te geven zijn parallel aan dit proces een aantal 'no regret' projecten benoemd zoals de pilot veenslib, enkele faunapassages onder de N201, en de aanleg van natuureilanden met bagger. Om het gebied nog beter te beleven wordt er ook alvast geïnvesteerd in recreatieve voorzieningen zoals een voetgangersbrug over de 's Gravelandse vaart en het opknappen van de Zuidersluis.

In 2015 is het convenant 'Naarden buiten de Vesting' ondertekend. Hiermee is een integraal gebiedsprogramma voor het landelijk gebied van Naarden vastgesteld, incl. harde afspraken over de financiering (circa 24 mln euro) en het eigendom en beheer. Het programma bevat o.a. de aanleg van een nieuwe vaarverbinding tussen het Gooimeer en Naardertrekvaart, de aanleg van een passantenhaven bij Naarden en het herstel en behoud van de open schootsvelden rondom vesting Naarden,

Aan de oostrand van de provincie ligt 't Gooi. De NNN- opgave in dit gebied bedraagt zo'n 200 hectare. Hiervan liggen 98 hectaren in De Kampen, een gebiedje met kruidenrijk en vochtig weidevogelgrasland dat deel uitmaakt van weidevogel- kerngebied Eemland. De overige ca 100 hectare betreft de Gooise Engen. Een ander onderdeel van de plannen voor 't Gooi betreft de aanleg van enkele omvangrijke natuurverbindingen (natuurbruggen Laarderhoogt, heidebrug Westerheide en Zwaluwenberg).

In 2016 worden nadere afspraken gemaakt tussen gemeenten, provincie en GNR over de realisatie van de Groene Schakel (robuuste natuurverbinding ten oosten van Hilversum) in samenhang met de realisatie van een HOV en het versterken van de recreatiemogelijkheden. In het PMG wordt daartoe geld gereserveerd.

Informatie over het gebiedsprogramma De Groene Uitweg is opgenomen in bijlage 3.

Tabel 7: Projecten Programma Gooi- en Vechtstreek (waaronder Groene Uitweg).

Nr.	Project nr.	Projectnaam (nummer Programma Gooi en Vecht) (doel)	Omschrijving	Fase (fase vorig PMG)	Trekker
Deelgebied 1: Diemerscheg					
1	GV10	Holendrechtterpolder (1.6) (natuur)	Een deel van de Holendrechtterpolder maakt onderdeel uit van het NNN. De provincie versterkt de natuur in de Holendrechtterpolder en compenseert de verloren gegane natuur door de verbreding van de A9 door Rijkswaterstaat.	Realisatie (realisatie)	Provincie Noord-Holland
2	GV12	Studieprojecten Diemerscheg (1.1, 1.4 en 1.5) (natuur)	Langs het IJmeer tussen Diemen en Muiden wordt het natuurgebied 'Baai van Ballast' gerealiseerd. Het natuurgebied wordt onderdeel van de zogenaamde Waterlandtak, een natuurverbinding tussen het Naardermeer en het IJmeer/Diemerbos.	Studie (studie)	Provincie Noord-Holland
3	GV14 (inclusief GV08)	Diemerbos fase 2 (1.2) (natuur en recreatie)	Met de realisatie van het investeringsplan Diemerbos fase 2 wordt de recreatieve toegang vanuit Amsterdam naar het landelijk gebied vergroot met nieuwe fietspaden en landschappelijke maatregelen. Daarnaast wordt het Diemerbos gekoppeld aan het NNN.	Realisatie (realisatie)	Stuurgroep Diemerbos
4	GV26	Verbreding A1/A6/A9 (natuurcompensatie)	Rijkswaterstaat verbreedt de komende jaren de snelwegen tussen Schiphol, Amsterdam en Almere. Hierdoor wordt 62,2 ha NNN en 111 ha weidevogelleefgebied aangetast. Als compensatie wordt 113,2 ha nieuwe natuur gerealiseerd en 22 ha kwaliteitsverbetering binnen bestaande NNN gerealiseerd. T.b.v. de 111 ha weidevogelleefgebied wordt 1,3 miljoen euro beschikbaar gesteld voor beheermaatregelen in het gebied.	Realisatie (realisatie)	Rijkswaterstaat
5	GV30	Natuurboog (1.3)	Aanleg van ecologische verbindingen in de zone tussen het Diemerbos en de Holendrechtterpolder.	Realisatie (geen)	Gemeente Amsterdam
Deelgebied 2: Naarden buiten de Vesting					
6	GV04	GU: Naarden buiten de Vesting (2.3, 2.4, 2.5 en 2.9) (natuur en recreatie)	Afronding projecten wandelpad, herstel en behoud schootsvelden, Gooimeertak en Agrarische structuurversterking	Realisatie (realisatie)	Regio Gooi en Vechtstreek
7	GV13	GU: Agrarische structuurverbetering en boerderijverplaatsingen (2.4)	In het agrarisch kerngebied van de noordelijke Vechtstreek vindt een grootschalige kavelruil plaats om zowel de agrarische structuur te verbeteren, als de natuur bij het Naardermeer te versterken.	Realisatie (realisatie)	Provincie Noord-Holland

8	GV57	GU: Binnendoorvaar- verbinding (2.6)	Aanleg van een nieuwe vaarverbinding tussen de Naardertrekvaart en het Gooimeer.	Realisatie (geen)	Provincie Noord- Holland
9	GV58	GU: Naardertrekvaart (2.7)	Capaciteitsvergroting van de Naardertrekvaart is noodzakelijk tussen de voorgenomen aantakking van de aan te leggen Binnendoorvaarverbinding en Naarden Vesting.	Studie (geen)	Regio Gooi en Vecht, gemeente Gooise Meren
10	GV59	GU: Passantenhaven (2.8)	De bestaande havenkom grenzend aan Naarden Vesting wordt vergroot om een aantal aanlegplaatsen voor passanten te realiseren. Ook worden bijpassende voorzieningen aangelegd	Studie (geen)	Regio Gooi en Vecht, gemeente Gooise Meren
Deelgebied 3: Robuust Naardermeer en Noordelijke Vechtstreek					
11	GV11	NNN schil Naardermeer en Waterlandtak Oost (3.1 en 3.4)	In de randzone van het Naardermeer wordt 142 hectare ingericht om natuurwaarden in en rond het Naardermeer te versterken en het natuurgebied te verbinden met de Vecht.	Studie (studie)	Provincie Noord- Holland
12	GV13	GU Agrarische structuurverbetering en boerderijverplaatsingen (3.2 en 3.3)	In het agrarisch kerngebied van de noordelijke Vechtstreek vindt een grootschalige kavelruil plaats om zowel de agrarische structuur te verbeteren, als de natuur bij het Naardermeer te versterken.	Realisatie (realisatie)	Provincie Noord- Holland
13	GV15	GU: Fietsbrug Nigtevecht (3.6) (recreatie)	Fietsers (en dieren) kunnen in 2018 bij Nigtevecht het Amsterdam- Rijnkanaal oversteken. De fietsbrug zorgt voor meer recreatiemogelijkheden en betere bereikbaarheid.	Realisatie (realisatie)	Provincie Noord- Holland
14	GV32	GU Rondje Naardermeer (3.5) (recreatie en natuur)	Het project bestaat uit de ontsnippering van de spoorlijn Hilversum - Weesp door realisatie van een tunnel voor fietsers, wandelaars en fauna en de aanleg van een nog te bepalen aantal passages onder de spoorlijn door.	Plan (plan)	Provincie Noord- Holland
Deelgebied 4: Oostelijke Vechtplassen					
15	PNH06	Studiefase NNN en Recreatie (4.1, 4.2, 4.3, 4.4 en 4.5)	Procesgeld voor NNN- projecten in de studiefase.	Studie (geen)	Provincie Noord- Holland
Deelgebied 5: Oostelijke Vechtplassen, deelgebied Ankeveen					
16	GV39	GU Fiets-, wandel- en ruiterpaden (5.3) (recreatie)	Het programma fiets-, wandel- en ruiterspaden bestaat uit 8 wandelpaden, 8 fietspaden, 5 ruiterspaden, 2 recreatieve voorzieningen en routebebording. Voor 2016 gaat het in dit deelgebied om de realisatie van de Voetgangersbrug 's Graveland.	Realisatie (studie)	Diverse gemeenten

17	GV47	GU Herstelplan Spiegel en Blijkpolderplas en Wijde Blik (5.6) (recreatie en natuur)	De Wijde Blik en de Spiegelplas zijn twee van de grotere plassen in het Oostelijk Vechtplassengebied. Natuurmonumenten neemt hier maatregelen om de toegenomen recreatiedruk te laten samengaan met de natuur(ontwikkeling).	Studie (studie)	Natuurmonumenten
18	GV50	NNN HAP SAP (5.2 en 5.8) (natuur en recreatie)	Het project richt zich op de realisatie van 75 ha NNN, het verbeteren van de waterkwaliteit, de aanleg van recreatieve routes en vaarverbindingen in de Hollandse- en Stichtse Ankeveense Polders (HAP/SAP).	Studie (geen)	Provincie Noord-Holland
19	GV51	Wandelpad Kijkuit (5.7) (recreatie)	Aanleg van een wandelroute van fort Kijkuit, over de dijk rond de Horstermeerpolder richting Ankeveen	Studie (geen)	Provincie Noord-Holland
20	PNH03	UVR Groen Subsidie Verbetering recreatieve verbindingen (recreatie)	Oplossen van knelpunten in- en realisatie van bestaande recreatieve verbindingen voor wandelen en fietsen tussen stad en platteland of tussen natuur- of recreatiegebieden.	Realisatie (geen)	Provincie Noord-Holland
Deelgebied 6: Oostelijke Vechtplassen, deelgebied Kortenhoef					
21	GV16	Oostelijke Vechtplassen Verwerving en inrichting 't Hol (6.4 en 6.9)	In 't Hol, een bestaand natuurgebied in de Oostelijke Vechtplassen, worden de laatste agrarische percelen verworven en ingericht voor de natuur.	Studie (studie)	Provincie Noord-Holland
22	GV22	Groenewoud en NNN Kortenhoef Oost (6.1 en 6.5) (natuur en recreatie)	Sanering en ontwikkeling van de voormalige stortplaats Groenewoud en het omliggende gebied door o.a. het ontwikkelen van 130 ha natuur.	Studie (studie)	N.V. Afvalzorg
23	GV34	GU: Faunapassages N201 (6.7) (natuur)	De provincie wil onder de N201 één of meerdere faunapassages aanleggen, zodat de otter en andere dieren zich veilig van de Kortenhoefse Plassen naar natuurgebied de Wijde Blik kunnen verplaatsen.	Plan (studie)	Provincie Noord-Holland
24	GV38	GU Vaart in de Vaart (6.6) (recreatie)	Vaart in de Vaart is een uitwerking van een gedeelte van het Wensbeeld Vaarrecreatie.	Plan (studie)	Diverse instanties
Deelgebied 7: Oostelijke Vechtplassen, deelgebied Loosdrecht					
25	GV17	Verwerving en inrichting Weerslootgebied en Egelshoek (7.10 en 7.11) (natuur en recreatie)	Het gebied Egelshoek/Weersloot / Achteraf ligt in het NNN en is natura 2000- gebied in de Oostelijke Vechtplassen. De provincie wil de mogelijkheden voor ontwikkeling en verbetering van natuur- en waterrecreatie onderzoeken.	Studie (studie)	Provincie Noord-Holland
26	GV27	Vuntus (7.4) (natuur en water)	De Vuntus, het natuurgebied in de Oostelijke Vechtplassen ten noorden van Oud Loosdrecht, krijgt een kwaliteitsimpuls. De provincie investeert in waterkwaliteit (verdroging) en natuur (inrichting 140 ha).	Realisatie (realisatie)	Natuurmonumenten

27	GV31	Pilot Veenslib (7.5) (natuur en water)	De Kievitsbuurt en Eerste Plas zijn onderdeel van de Loosdrechtse plassen. In de Eerste Plas wordt veenslib gebaggerd. Dit wordt gebruikt voor het aanleggen van natuuroevers in het water tussen de legakkers in de Kievitsbuurt.	Realisatie (studie)	Provincie Noord-Holland
28	GV38	GU Vaart in de Vaart (7.12)	Vaart in de Vaart is een uitwerking van een gedeelte van het Wensbeeld Vaarrecreatie.	Plan (studie)	Diverse instanties
29	GV39	GU Fiets wandel ruiterspaden (7.12)	Het programma fiets-, wandel- en ruiterspaden bestaat uit 8 wandelpaden, 8 fietspaden, 5 ruiterspaden, 2 recreatieve voorzieningen en routebebording. Voor 2016 gaat het in dit deelgebied om de realisatie van de Voetgangersbrug 's Graveland.	Realisatie (studie)	Diverse gemeenten
30	GV52	Natuureilanden en duurzaam beheer Loosdrechtse Plassen (7.3 en 7.9) (N2000)	Duurzaam beheer en onderhoud van de Loosdrechtse Plassen en oplossen van de baggerproblematiek en aanleg van enkele natuureilanden waarmee nieuwe N2000 wordt gerealiseerd.	Studie (geen)	Provincie Noord-Holland
31	PNH06	Studiefase NNN en Recreatie (7.1 en 7.2)	Procesgeld voor NNN- projecten in de studiefase.	Studie (geen)	Provincie Noord-Holland
Deelgebied 8: 'tGooi/De Kampen					
32	GV06	Toelopen natuurbrug Laarderhoogt (8.9) (natuur)	De ecologische toelopen van de Natuurbrug Laarderhoogt worden ingericht. Bij de inrichting wordt bosterrein omgevormd naar open landschap met heide, open zand, poelen en schraalgrasland.	Realisatie (realisatie)	Goois Natuurreservaat
33	GV24	NNN De Kampen (8.7) (natuur)	De Kampen is een polder, gelegen ten zuidoosten van de A27 bij Blaricum. In dit gebied wil de provincie 98 hectare natuur realiseren in de vorm van weidevogelgrasland.	Realisatie (realisatie)	Provincie Noord-Holland
34	GV29	Toelopen natuurbrug Zwaluwenberg (8.8) (natuur)	De natuurverbinding en toelopen aan weerszijden van de Natuurbrug Zwaluwenberg worden opnieuw ingericht, waarbij bos wordt omgevormd naar een open landschap met heide, open zand, schraalgrasland en poelen.	Realisatie (realisatie)	Gooi Natuurreservaat
35	GV36	Natuurontwikkeling Huydecoopersweg (8.10) (natuur, waterberging en recreatie)	Na afronding van de (water)bodemsaneringen in het kader van Plan Anna's Hoeve wordt een gebied nabij de A27 in Hilversum ingericht als permanente oplossing voor waterberging van extreme waterhoeveelheden binnen het stedelijk watersysteem.	Plan (plan)	AGV/Waternet
36	GV48	De Groene Schakel (8.6) (natuur)	In het kader van het project HOV in 't Gooi worden inpassingsmaatregelen gerealiseerd in Anna's Hoeve ten behoeve van de ecologische verbindingzone de Groene Schakel.	Realisatie (plan)	Provincie Noord-Holland

37	GV53	Ontsnippering 't Gooi (8.11) (ecologische verbindingen)	Aanleg van 35 ecologische verbindingen en faunapassages op diverse plaatsen in 't Gooi.	Studie (geen)	Provincie Noord-Holland en het Goois Natuurreservaat
38	GV54	Natuurontwikkeling Dassenveld (8.13)	Ontpachting en inrichting tbv natuur van 8 ha gras en bouwland, nabij een natuurverbinding, onderdeel van de NNN.	Studie (geen)	Provincie Noord-Holland
39	PNH06	Studiefase NNN en Recreatie (8.1)	Procesgeld voor NNN- projecten in de studiefase.	Studie (geen)	Provincie Noord-Holland

3.2 Programma Natura2000/PAS

Voor Natura2000 (maatregelen op basis van PAS en beheerplannen) zijn 24 projecten opgenomen in het PMG. Alle projecten worden getrokken door de provincie Noord-Holland. Er is één uitzondering: NHN09 (Natura2000 Waddenzee en Noordzeekustzone) wordt getrokken door Rijkswaterstaat.

Tabel 8: PAS/Natura2000 projecten.

PAS/Natura2000			
Nr.	Project Nr.	Projectnaam	Beschikking verwacht
1	AGV20a	Natura2000 PAS Oostelijke Vechtplassen	2016
2	AGV20b	Natura2000 PAS Naardermeer	2016
3	AGV21a	Natura2000 Oostelijke Vechtplassen	2017
4	AGV21b	Natura2000 Naardermeer	2017
5	KL20	Natura2000 PAS Schoorlse Duinen	2016
6	KL21	Natura2000 Schoorlse Duinen	2016
7	KL23	Natura2000 PAS Kennemerland- Zuid	2016
8	KL24	Natura2000 Kennemerland- Zuid	2017
9	KL25	Natura2000 PAS Noordhollands Duinreservaat	2016
10	KL25a	Natura2000 Noordhollands Duinreservaat	2017
11	LH09	Natura2000 Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	2017
12	LH11	Natura 2000 PAS Polder Westzaan	2016
13	LH11a	Natura2000 Polder Westzaan	2017
14	LH12	Natura2000 IJsselmeergebied	2017
15	LH13	Natura2000 PAS IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	2016
16	LH17	Natura2000 PAS Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	2016
17	LH22	Natura2000 IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	2017
18	NHN07	Natura2000 PAS Duinen en Lage Land Texel	2016
19	NHN08	Natura2000 Duinen en Lage Land Texel	2017
20	NHN09	Natura2000 Waddenzee en Noordzeekustzone	2017
21	NHN20	Natura2000 PAS Duinen Den Helder - Callantsoog	2016
22	NHN20a	Natura2000 Duinen Den Helder Callantsoog	2017
23	NHN21	Natura2000 PAS Zwanenwater & Pettemerduinen	2016
24	NHN21a	Natura2000 Zwanenwater & Pettemerduinen	2017

3.3 Natuurcompensatie

Ruimtelijke ontwikkelingen die de natuurwaarden van het NNN, weidevogelleefgebieden of natuurverbindingen aantasten, zijn in beginsel niet mogelijk. Hierop kan de provincie een uitzondering maken wanneer de ontwikkeling een groot openbaar belang dient, er geen reële alternatieven zijn en de negatieve effecten op de natuurwaarden worden beperkt (mitigatie) en gecompenseerd. Binnen Noord-Holland is al voor een aantal ruimtelijke ontwikkelingen natuurcompensatieafspraken gemaakt. Deze natuurcompensatieprojecten zijn ook geprogrammeerd in het PMG. Hierdoor blijven de natuurcompensatieprojecten in beeld en kan verantwoording worden afgelegd over de realisatie ervan. Bij grote ruimtelijke ontwikkelingen waarbij compensatie mogelijk speelt, zijn de compensatieprojecten in de studiefase opgenomen. Dit gaat om grootschalige projecten zoals het verbreden van een snelweg of grote gebiedsontwikkelingen. Bij deze projecten overleggen we al in een vroeg stadium met de initiatiefnemer om de natuurwaarden te behouden en goede afspraken te kunnen maken over mitigatie of compensatie. Compensatieprojecten die volgen uit kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen zullen op basis van een compensatieplan pas na besluitvorming in de uitvoeringsfase worden opgenomen in het PMG. Aan het eind van de studiefase van een natuurcompensatieproject zijn drie conclusies mogelijk:

1. Fysieke compensatie. We concluderen dat compensatie noodzakelijk is. Het project gaat, op basis van een compensatieplan, over naar de realisatiefase. De initiatiefnemer werkt de verdere uitvoering uit.
2. Financiële compensatie in de Reserve Groen. In dit geval is fysieke compensatie niet wenselijk of mogelijk en worden de financiële middelen gebruikt voor de dekking van concrete NNN projecten of investeringen in weidevogelleefgebied.
3. Geen compensatie. Er is geen sprake van compensatie omdat de aantasting binnen het project gemitigeerd kan worden. Het project wordt niet opgenomen in het PMG.

Wanneer een compensatieproject in plan/uitvoeringsfase komt, dan monitort de provincie Noord-Holland de voortgang en controleert of de gemaakte afspraken ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. De volgende 15 natuurcompensatie projecten zijn opgenomen in het PMG:

Tabel 9: Natuurcompensatieprojecten.

Natuurcompensatie				
Nr.	Project Nr.	Projectnaam	Omschrijving	Trekker
1	AGV01	Natuurcompensatie Monnikenberg	In het gebied Monnikenberg aan de rand van Hilversum komt een bovenregionaal zorgpark in combinatie met natuur en landschap. Door de plannen gaat 1,8 ha NNN verloren. Dit wordt gecompenseerd door 4,2 ha nieuwe natuur in te richten.	Goois Natuurreservaat, Ter Gooi Ziekenhuizen, Zorgcentrum en een ontwikkelaar
2	AGV55	Natuurcompensatie Landgoed Terra Nova	Stichting Landgoed Terra Nova wil een bestaande buitenplaats ontwikkelen. Ter compensatie worden verscheidene maatregelen getroffen, waaronder 674 m ² NNN en mitigerende maatregelen zoals het aanleggen van vleermuisvriendelijke verlichting.	Stichting Landgoed Terra Nova Loenen aan de Vecht
3	AGV56	Natuurcompensatie Scouting Laren	Door kleinschalige herbegrenzing van NNN wordt scoutingterrein Laren definitief. De nieuwe locatie zal worden ingericht conform de wezenlijke kenmerken van het NNN in de nabije omgeving en ter plaatse van het NNN (1500m ² droog loofbos).	Gemeente Laren

4	GV26	Natuurcompensatie A1- A6- A9	Rijkswaterstaat verbreedt de komende jaren de snelwegen tussen Schiphol, Amsterdam en Almere. Hierdoor wordt 62,2 ha NNN en 111 ha weidevogelleefgebied aangetast. Als compensatie wordt 113,2 ha nieuwe natuur gerealiseerd en 22 ha kwaliteitsverbetering binnen bestaande NNN gerealiseerd. T.b.v. de 111 ha weidevogelleefgebied wordt 1,3 miljoen euro beschikbaar gesteld voor beheermaatregelen in het gebied.	Rijkswaterstaat
5	KL01	Natuurcompensatie Gasopslag Bergermeer	Het bedrijf Taqa Energy legt ondergrondse gasopslag aan onder de Bergermeer. Omdat dit leidt tot 30 ha natuurschade, moet TAQA 30 ha natuur compenseren. Het gaat om een blijvend nieuw natuurgebied voor weidevogels.	TAQA
6	KL10	Natuurcompensatie Oosttangent	Door de aanleg van de weg de Oosttangent gaat 4,5 ha van het natuur- en recreatiegebied Waarderhout verloren. De gemeente Heerhugowaard compenseert dit door 4,5 ha natuur in te richten aan de rand van het Waarderhout en in de Smuigelpolder.	Gemeente Heerhugowaard
7	KL18	Natuurcompensatie Velsen HOV	De aanleg van de busverbinding tussen Haarlem en IJmuiden (HOV Velsen) wordt een natuurverbinding doorsneden. Ter compensatie legt de provincie een tunnelbuis onder het spoor aan en wordt 2 hectare natuur ingericht.	Provincie Noord- Holland
8	KL19	Natuurcompensatie Fietspad Castricum Akerslout	De gemeente Castricum heeft een fietspad aangelegd in een weidevogelleefgebied tussen Castricum en Akerslout. Omdat de aanleg tot verstoring van de weidevogels leidt compenseert de gemeente dit met de aanleg van 7,7 ha natuur.	Gemeente Castricum
9	KL39	Natuurcompensatie Gasontvangststation Halfweg	Stedin Netbeheer B.V. wil een nieuw gasontvangststation bouwen in Halfweg. Dit gebied is gelegen binnen het NNN. Stedin zal het verlies van 0,0575 ha financieel compenseren.	Stedin Netbeheer B.V.
10	LH05	Natuurcompensatie gemaal Schardam	Het HHNK legt in de gemeente Zeevang een nieuw gemaal aan. Hierbij wordt een watergang aangelegd, die dwars door het NNN loopt. HHNK compenseert de schade aan 2 ha natuur door de aankoop van 2 ha grond nabij Schardam.	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
11	LH21	Natuurcompensatie Waterrijk Zeevang	Voor de bouw van de woonwijk Waterrijk bij Oosthuizen wordt weidevogelleefgebied aangetast. Als natuurcompensatie zal het NAM terrein worden ingericht als weidevogelleefgebied.	Gemeente Zeevang
12	NHN04	Natuurcompensatie Westfrisiaweg	Bij de aanleg van de Westfrisiaweg (N23) wordt een weidevogelleefgebied en een aantal natuurverbindingen doorkruist. Compensatie vindt plaats door bij de A7 bij Hoorn natuurvriendelijke oevers en een ecologische stapsteen te realiseren.	Provincie Noord- Holland
13	NHN22	Natuurcompensatie Bedrijventerrein Kolksluis te 't Zand	Bedrijventerrein Kolksluis breidt uit. Natuurcompensatie t.b.v. weidevogelleefgebied bestaat uit: aanleg waterberging en inrichting compensatiegrond.	Gemeente Schagen
14	NHN25	Natuurcompensatie Windpark Wieringermeer	Windkracht Wieringermeer gaat een windmolenpark aanleggen in de polder Wieringermeer. Vier windmolens zijn gepland in het Robbenoordbos (NNN), waarbij 1,9 ha bos verdwijnt en 1,4 ha bos wordt gekapt. Als compensatie voor het bos dat verdwijnt, zal Nuon een perceel van 3,9 ha aansluitend op het Robbenoordbos aankopen en inrichten als natuur. De 1,4 ha	Nuon Windpark Wieringermeer BV

			die gekapt wordt, wordt opnieuw ingericht.	
15	NHN27	Natuurcompensatie Westzijde Grote Sloot Schagen	Bij een bedrijfsverplaatsing van een agrarisch bedrijf en vervangende woningbouw gaat 2.400 m2 weidegelleefgebied permanent verloren. Er vindt financiële compensatie plaats.	

3.4 Projecten

Naast de projecten die vallen binnen de programma's, is er nog een groot aantal projecten, die de provincie trekt en/of financiert. Hiervan bevinden zich 13 projecten in de studiefase, 9 in de planfase en 17 in de realisatiefase.

Tabel 10: Projecten getrokken en/of gefinancierd door de provincie.

Studiefase				
Nr.	Project Nr.	Projectnaam	Omschrijving	Trekker (fase vorig PMG)
1	AGV19	GU: Horstermeerpolder (natuur en waterberging)	Voor de Horstermeerpolder is een plan gemaakt met natuurontwikkeling en waterberging als doelen. Er worden natuurgebieden aan de rand van de polder aangelegd waar bij hevige regenval ook water uit de omgeving kan worden opgeslagen.	Provincie Noord-Holland (studie)
2	AGV45	Programmacoördinatie	Coördinatie van het gehele programma Groene Uitweg	Provincie Noord-Holland (n.v.t.)
3	KL16	Weidse Polders	De Weidse Polders (NNN) is al voor een groot deel verworven en (deels) ingericht. De provincie onderzoekt hoe de resterende opgave gerealiseerd kan worden. Hierbij wordt ook bekeken hoe de waterkwaliteit- en opslag in het gebied kan worden verbeterd.	Provincie Noord-Holland (plan)
4	KL22	Houtrak (natuur en recreatie)	De gemeente Haarlemmerliede & Spaarnwoude wil in de Houtrakpolder natuur en recreatieve voorzieningen realiseren. Het basisontwerp voor de tijdelijke inrichting wordt aangepast, waarbij rekening wordt gehouden met andere gebiedsontwikkelingen, zoals de Visie Noordzeekanaalgebied 2040.	Gemeente Haarlemmerliede & Spaarnwoude en Staatsbosbeheer (plan)
5	KL26	Nieuwe Strandwal (natuur en water)	De Nieuwe Strandwal is een gebiedsontwikkelingsproject tussen Heiloo en Castricum. Doel van het deelprogramma Groen is de realisatie van projecten op het gebied van natuur, water, landschap en recreatie. De provincie zet zich hierbij in voor de natuur- en waterprojecten.	Provincie Noord-Holland (studie)
6	KL27	PARK21 (recreatie)	De gemeente Haarlemmermeer legt de komende 15 tot 20 jaar Park 21 aan (1000 ha). Het project dient meerdere doelen: verbetering waterkwaliteit en duurzaamheid, landschap, recreatie, landbouw en leisure.	Gemeente Haarlemmermeer (plan)
7	LH07	FES Verbrakking Westzaan (natuur)	In de polder Westzaan is het plan om, via de Nauernasche Vaart, brak water uit het Noordzeekanaal het Guisveld (in het noorden van de polder) en het Euverenweggebied (direct ten zuiden van het Guisveld) in te laten.	Provincie Noord-Holland (plan)
8	LH08	Dijkversterking	Het HHNK versterkt de komende jaren de Markermeerdijken	Hoogheemraadschap

		Hoorn- Amsterdam (natuur, landschap, recreatie en natuurcompensatie)	tussen Hoorn en Amsterdam. Voor de provincie is het van belang dat de dijkversterking goed in het landschap past. Ook wil de provincie hierbij de kansen voor natuur en recreatie benutten.	Hollands Noorderkwartier (plan)
9	NHN14	Huisduinerpolder (natuur)	De Huisduinerpolder is een drassige polder, grenzend aan de fortgracht van Fort Erfprins in Den Helder. De polder maakt deel uit van het NNN. De provincie wil de brakke natuur in dit gebied versterken.	Provincie Noord-Holland (studie)
10	NHN15	Schagen Kolhorn (natuur)	Langs de verbinding Schagen-Kolhorn liggen een aantal restant NNN opgaven. Hier wordt een aantal stapstenen gerealiseerd, die begrensd worden als NNN.	Provincie Noord-Holland (studie)
11	NHN17	Zandpolder (natuur)	In het natuurgebied de Zandpolder (NNN) wordt nog 4 ha natuur ingericht.	Landschap Noord-Holland (realisatie)
12	NHN18	Uitlandsche Polder (natuur en recreatie)	Ten noorden van het natuurgebied het Zwanenwater ligt de Uitlandsche polder (NNN). Hier wordt 5 ha NNN gerealiseerd en een wandelpad aangelegd.	Natuurmonumenten (plan)
13	NHN23	Polder Waard Nieuwland (natuur)	Aan de Polder Waard Nieuwland (480 ha) wordt een ecologische en recreatieve impuls gegeven. Er wordt 23 ha natuur aangelegd gecombineerd met de opvang van water. Daarnaast wil de provincie een fietspad van ca. 7 km aanleggen over de Wierdijk.	Provincie Noord-Holland (realisatie)
Planfase				
1	AGV35	Monitoring Natuurbrug Laarderhoogt	Vaststellen functioneren voor de doelsoorten, inzicht verkrijgen in de effecten van het recreatief medegebruik op het gebruik van de natuurbrug door de fauna en advies over inrichting en beheer om gebruik door de doelsoorten te optimaliseren.	Provincie Noord-Holland (geen)
2	AGV43	GU: Ruimtelijke Kwaliteit (ruimtelijke inrichting)	Via de Ruimte voor Ruimteregeling is een pilot opgestart waarbij een (beperkt) groenproject kan worden meegenomen in een te ontwikkelen locatie. Zo wordt én een verrommelde locatie opgeruimd én een groenproject gerealiseerd.	Provincie Noord-Holland (studie)
3	KL14	Binnenduinrand Egmond (natuur)	In de binnenduinrand van Egmond wordt natuur gerealiseerd. Hiermee wordt het NNN versterkt. Er is al 27 hectare ingericht; er wordt nog ca. 12 hectare gerealiseerd.	Provincie Noord-Holland (plan)
4	NHN01	Waalenburg (natuur)	Waalenburg is een belangrijk weidevogelgebied op Texel. Hier wordt een aaneengesloten natuurgebied van 450 ha gerealiseerd, waarmee wordt bijgedragen aan het NNN.	Provincie Noord-Holland (realisatie)
5	NHN02	Dorpzicht (natuur)	Dorpzicht wordt een natuurgebied van 120 ha met bloemrijke graslanden voor zowel weidevogels als orchideeën en andere planten. Ook wordt een wandelroute aangelegd.	Provincie Noord-Holland (plan)
6	NHN03	Hanenplas (natuur)	De natuur in de Hanenplas krijgt de komende jaren een impuls. Er wordt een natuurgebied van 55 ha NNN ingericht.	Provincie Noord-Holland (plan)
7	NHN06	De Bol (natuur)	In het oosten van Texel ligt natuurgebied De Bol. Natuurmonumenten onderzoekt de haalbaarheid om landbouwgrond te verwerven om natuurdoelen optimaal te kunnen realiseren.	Natuurmonumenten (plan)

8	NHN13	Luwtemaatregelen Hoornse Hop (natuur)	Het Rijk en de provincies Noord- Holland en Flevoland voeren ecologische maatregelen uit in het Markermeer Imeer bij de Hoornse Hop. Er worden luwtedammen gerealiseerd met een zone van 1200 ha met helder water, waar waterplanten kunnen groeien.	Rijkswaterstaat (plan)
9	NHN16	Boskerpark (natuur en recreatie)	Tussen Groote Keeten, Abbestee en Callantsoog ligt de Boskerpolder. In het gebied komt een recreatiepark van 45 ha waarvan 17 ha is bestemd voor natuur. In het gebied wordt ook een droge waterberging van 6,5 ha aangelegd.	Provincie Noord- Holland (plan)
Realisatiefase				
1	AGV40	GU: Stelling van A- Nieuwe Hollandse Waterlinie (cultuur)	Projecten met als doel het behoud van en stimulering van het bezoek aan en het gebruik van het waardevolle cultureel erfgoed Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie.	Provincie Noord- Holland (realisatie)
2	AGV42	GU: Gebiedscoördinatie en projecten (landbouw)	De gebiedscoördinator begeleidt, informeert en ondersteunt agrarische ondernemers bij hun initiatieven in het kader van de Uitvoeringsregeling voor de agrarische sector Groene Uitweg.	Agrarische Natuur en Landschapsvereniging Vechtvallei (realisatie)
3	KL03	Voormalig Vliegveld Bergen (natuur, waterberging)	Het voormalig vliegveld ten zuiden van Bergen wordt ingericht, de natuur krijgt een impuls. Er wordt 99 ha NNN gerealiseerd in combinatie met 50 ha waterberging.	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (realisatie)
4	KL04	Natuurbrug Zeepoort (natuurverbinding)	De natuur van het Nationaal Park en waterleidingduinen wordt versterkt door de aanleg van drie natuurbruggen. Gezamenlijk verbinden zij meer dan 7.000 hectare natuurgebied. De natuurbrug Zeepoort in de gemeente Bloemendaal is onderdeel van deze natuurverbinding.	Provincie Noord- Holland (realisatie)
5	KL07	Uitbreiding Geestmerambacht (recreatie)	Het recreatiegebied Geestmerambacht ten noorden van Alkmaar wordt uitgebreid. Er worden nieuwe fiets- en wandelpaden aangelegd en er komt een nieuwe vaarverbinding ten noorden van Sint Pancras. Ook wordt een natuurpark van 24 ha aangelegd.	Recreatieschap Geestmerambacht (realisatie)
6	KL08	fietspad Oase Zandvoortselaan (recreatie)	Realisatie van recreatief fietspad door de rand van de Amsterdamse Waterleidingduinen, tussen de ingang Oase van de Waterleidingduinen en Natuurbrug Zandpoort aan de Zandvoortselaan.	Provincie Noord- Holland (realisatie)
7	KL12	Tuinen van West (recreatie)	Tussen Amsterdam- West en Spaarnwoude liggen de Tuinen van West. Stadsdeel Nieuw- West wil het gebied aantrekkelijk maken door verschillende vormen van recreatie die passen bij de karakter van het gebied.	Gemeente Amsterdam, stadsdeel Nieuw- West (realisatie)
8	KL17	Harger en Pettempolder (natuur)	Vlak achter de Hondsbosche Zeewering ligt de Harger- en Pettempolder (Natura 2000). Hier wordt omzetting van landbouw naar natuur bevorderd en worden afspraken gemaakt over natuurontwikkeling en natuurbeheer.	Provincie Noord- Holland (plan)
9	KL30	Groene AS Bovenlanden (natuur)	Aankoop en inrichting van 13 ha 'stepping stones', verdeeld over 7 projecten.	Stichting Bovenlanden Aalsmeer (realisatie)

10	KL31	Groene AS Wiegelweg (natuur)	Realisatie zone Burg. Wiegelweg als verbindende schakel met de Bovenkerkerpolder. Het plan voor de Wiegelwegzone combineert groen/ecologie met water en recreatie.	Gemeente Amstelveen (realisatie)
11	KL32	Groene AS door Aalsmeer (natuur)	Realisatie Uitvoerings- programma Groene AS Aalsmeer: aankoop en inrichting van bovenlandjes, aanleg van natuurvriendelijke oevers, faunapassages, etc.	Gemeente Aalsmeer (realisatie)
12	KL33	Groene AS Amsterdamse Bos (natuur)	Aanleg van een natuurverbinding in de natuurzone van het Amsterdamse Bos; de Zuidelijke oeverlanden van de Nieuwe Meer, de Amstelveense Poel en het Schinkelbos van groot belang.	Gemeente Amsterdam, dienst DMO (Amsterdamse Bos) (realisatie)
13	KL34	Groene AS Akersluis	Met de aanleg van de passage Akersluis wordt de Vrije Geer gekoppeld aan de Groene AS langs het Zwarte Pad en langs de Osdorperweg.	Gemeente Amsterdam, stadsdeel Nieuw- West (realisatie)
14	KL38	Waterrijk en Zanderij Castricum (natuur)	Bij project Waterrijk aan de binnenduinrand bij Egmond Binnen richt PWN 2,5 ha NNN in, zodat de omliggende NNN- terreinen een eenheid worden. Zanderij Castricum ligt aan de binnenduinrand bij Castricum. Hier richt PWN 5,5 ha NNN in.	PWN (plan)
15	KL40	Camping Vafamil (natuur)	Verwerving van 9 ha natuurgebied (thans camping) op het Vafamilterrein langs de Zeeweg in Overveen. De wens is het terrein tot natuurgebied om te vormen.	Provincie Noord-Holland (geen)
16	LH14	Pilot beheerarme natuur (natuur)	De provincie wil met een 3- jarige pilot in het Oostzanerveld het effect onderzoeken van het nemen van minder beheermaatregelen.	Provincie Noord-Holland (realisatie)
17	NHN12	Wandelnetwerk Kop van Noord- Holland (recreatie)	De gemeenten Den Helder, Hollands Kroon en Schagen leggen het wandelnetwerk Kop van Noord- Holland aan. Hierbij worden bestaande wandelroutes omgevormd naar een netwerk en wordt 370 km aan nieuwe wandelroutes en paden gerealiseerd.	Gemeenten Den Helder, Hollands Kroon en Schagen (realisatie)

3.5 Subsidies

De provincie Noord- Holland heeft 8 subsidieregelingen waarmee bijgedragen wordt aan de realisatie van de verschillende doelen van het PMG.

Tabel 11: Provinciale subsidieregelingen groen- projecten.

Subsidies			
Nr.	Subsidie Nr.	Naam Subsidie	Doel subsidie
1	PNH02	UVR Groen Subsidie TOP	Betere benutting van het landelijk gebied door recreanten door middel van het verbeteren van de bereikbaarheid, de toegankelijkheid en bekendheid van routes door het aanleggen van opstappunten.
2	PNH03	UVR Groen Subsidie Verbetering recreatieve verbindingen	Het oplossen van knelpunten in bestaande recreatieve verbindingen voor wandelen en fietsen tussen stad en platteland of tussen natuur- of recreatiegebieden. Realisatie van recreatieve verbindingen voor wandelen en fietsen tussen stad en platteland of tussen natuur- of recreatiegebieden.

3	PNH08	SKNL Functiewijziging en Inrichting (Particulier Natuurbeheer)	Functiewijziging en inrichting van agrarische bestemming naar natuur, van terreinen binnen de NNN die in particulier eigendom zijn. De inrichtingsmaatregelen vinden plaats op basis van een door de provincie goed te keuren uitvoeringsplan.
4	PNH10	SKNL Kwaliteitsimpuls	Bevordering kwaliteit van bestaande natuurgebieden in Noord- Holland
5	PNH11	GU Subsidierегeling BC Zeevang en Groene Uitweggebied	Verbeteren landbouwinfrastructuur in het gebied de Zeevang en in de Groene Uitweg. Instandhouding van het traditionele cultuurlandschap in de Zeevang, door het beperken van de maaiveldsdaling van het veenweidegebied.
6	PNH12	Uitvoeringsregeling POP 3 Noord- Holland 2016	De uitvoeringsregeling is bedoeld voor niet productieve investeringen in biodiversiteit, landschap hydrologische maatregelen PAS op landbouwgrond.
7	PNH13	UVR Groen Subsidie Weidevogelbiotopen	Om het leefgebied van weidevogels beter te kunnen inrichten en daarmee het leefgebied aantrekkelijker te maken, wil de provincie met deze nieuwe subsidiemogelijkheid investeringen in hogere waterpeilen en het verwijderen van bomen en struiken stimuleren.
8	PNH14	GU Subsidies UVR agrarische sector	Het stimuleren van verbreding, structuurversterking, innovatie en verduurzaming van de agrarische sector.

Hoofdstuk 4. Actieplan 250

4.1 Wat is het Actieplan 250

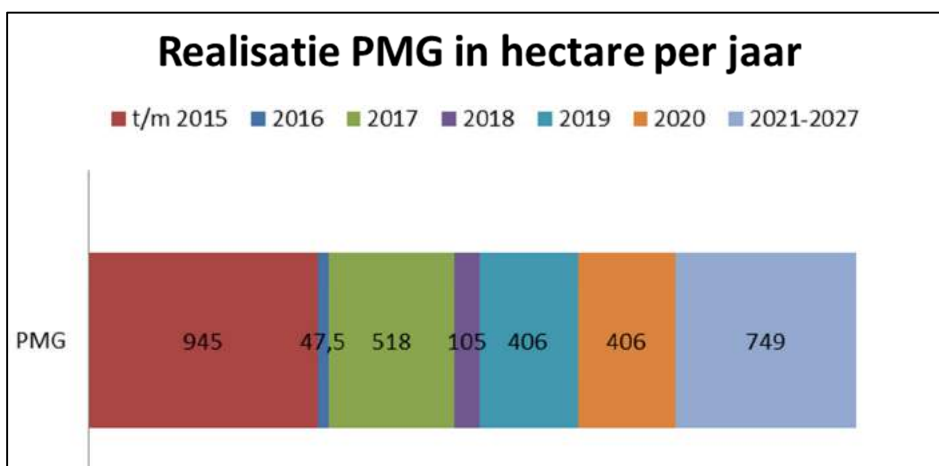
Met betrekking tot de realisatie van het NNN is in het Coalitieakkoord 2015- 2019 de volgende ambitie opgenomen: *'De provinciale opgave ligt vast in de Agenda Groen. Daarin is een ambitie vastgelegd om 250 hectare natuur per jaar binnen het Natuurnetwerk Nederland aan te schaffen, in te richten en te beheren. Deze voeren wij verder uit'*.

Om deze ambitie te kunnen verwezenlijken heeft de provincie een “Actieplan 250” opgesteld. Per NNN- project uit het PMG is beeld gebracht waar de opgaven liggen voor NNN- realisatie en welke strategie mogelijk is om de realisatie van het NNN te versnellen en de ambitie van 250 hectare te halen. Gestart is met een inventarisatie van mogelijke instrumenten om te komen tot (versnelde) realisatie van het NNN. Dit overzicht is ontstaan in overleg met de betrokken sectoren en de projectleiders en de partners uit het Groenoverleg. Dit zijn de Natuurterreinbeheerders, vertegenwoordigers van agrariërs zoals Veelzijdig Boerenland en LTO en HPG (Hollands Particulier Grondbezit) en MilieuFederatie Noord- Holland. Per NNN- project zal de komende periode het inzetten van een mix van instrumenten worden verkend (o.a. aanpassen begrenzing, grondverwerving, planologische en financieringsinstrumenten).

Daarnaast is in het kader van het Actieplan 250 binnen de provincie een team opgezet dat gesprekken gaat voeren in de provincie. Het doel van het voeren van “keukentafelgesprekken” is het in beeld brengen van de wensen en mogelijkheden van betrokken grondeigenaren in de realisatie van de NNN. Er is inmiddels een voorstel uitgewerkt voor de samenstelling van het team. Prioriteit zal worden gelegd in het gebied Gooi en Vechtsteek, de Oostelijke Vechtplassen, en mogelijk in de Binnenduinrand. Vooral voor de projecten die in de studiefase zitten kunnen de keukentafelgesprekken leiden tot een beter inzicht in de kansen en mogelijkheden, waardoor er versnelling kan gaan plaatsvinden in het proces om tot NNN realisatie te komen.

4.2 Planning te realiseren hectares NNN

In het Actieplan 250 zijn nu 34 projecten opgenomen. De lopende projecten, met name de projecten die in uitvoering zijn, zullen de komende jaren tot een resultaat leiden. In Figuur 6 is hiervan een overzicht gegeven.

Figuur 6: Prognose realisatie NNN in projecten die in het PMG zijn opgenomen.

Tabel 12: Raming te realiseren hectares NNN.

	2016	2017	2018
realisatie volgens planning totaal	47,5	518	105
SKNL*	130		
Totaal realisatie	177,5	518	105

*De prognose ten aanzien van het particulier natuurbeheer voor 2016 is gebaseerd op het aantal ha (90) dat dit jaar door RVO is voorgedragen voor een toetsing van het resultaat nadat de eigenaar heeft aangegeven dat de inrichting is afgerond. Daarnaast is ongeveer een oppervlakte van naar verwachting 40 ha dat in 2015 is afgerond, maar nog niet kon worden meegerekend. Dat is een boekhoudkundige correctie die resulteert in een extra resultaat in 2016.

Los van de genoemde projecten in het PMG blijft het particulier natuurbeheer een mogelijkheid om natuur te realiseren, zowel binnen als buiten de geprogrammeerde projecten. Als er belangstelling is door de grondeigenaren, zijn dat kansen die ondersteund kunnen worden met de SKNL.

Hoofdstuk 5. Financiën

Hoofdstuk 6: Doorkijk naar PMG 2018- 2022

6.1 Relatie Omgevingsvisie en PMG

In juni 2016 hebben Provinciale Staten de Startnotitie Omgevingsvisie 2050 vastgesteld. Dit besluit is het startschot om in twee jaar tijd tot een integrale provinciale visie op het landelijk gebied te komen. Om te komen tot een goede en breed gedragen visie staat participatie van burgers, bedrijven en maatschappelijke partners centraal. De Omgevingsvisie 2050 vervangt een groot aantal bestaande beleidsplannen, waaronder de Agenda Groen. De strategische lijnen uit de agenda zullen worden opgenomen in de visie en het uitvoeringsbeleid, waaronder het PMG, zal landen in één van de programma's die onder de Omgevingsvisie zullen worden vastgesteld. De planning is dat deze overzetting van beleid in 2018 zal plaatsvinden.

Het volgende PMG (periode 2018- 2022) zal in november 2017 worden vastgesteld door PS. Dat betekent dat er in ieder geval nog één PMG zal komen in een vorm die lijkt op het huidige PMG.

Bijlage 1: Nadere informatie over de subsidieregeling Functiewijziging of eenmalige kwaliteitsimpuls (SKNL- subsidieregeling)

Soms is een eenmalige kwantitatieve of kwalitatieve verbetering van de natuur- en landschapskwaliteit gewenst. Voorbeelden hiervan zijn functiewijziging en inrichting van landbouwgrond naar natuurgrond, (her)inrichting van terreinen, verbetering van milieu- en watercondities en kwaliteitsverbetering van bestaande terreinen. De subsidiëring van deze maatregelen is mogelijk op grond van de Uitvoeringsregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL), met daaraan gekoppeld de ambitiekaart. De subsidievoorwaarden en de aanvraagprocedure staan toegelicht in de SKNL. Deze is te vinden op de website van de provincie Noord-Holland (www.noord-holland.nl). De middelen die met deze subsidieregeling zijn gemoeid, zijn opgenomen in het PMG.

De hoogte van de budgetten die de provincie voor de SKNL-regeling beschikbaar stelt (de 'subsidieplafonds'), wordt jaarlijks door Provinciale Staten vastgesteld. De subsidieplafonds worden bekend in het Provinciaal Blad en op de website van de provincie.

Op grond van de SKNL-regeling kunnen beheerders twee soorten subsidie aanvragen:

- a. subsidie voor functiewijziging
- b. investeringssubsidie voor natuur en landschap

Subsidie voor functiewijziging (Particulier natuurbeheer)

Functiewijziging van landbouwgrond naar natuurgrond door grondeigenaren (zowel natuurlijke personen als rechtspersonen) is een belangrijk instrument voor de realisatie van de doelstellingen van het Natuurnetwerk Nederland en Natura2000. De SKNL voorziet daarom in een mogelijkheid voor grondeigenaren om subsidie aan te vragen voor functiewijziging van landbouwgrond naar natuur. Deze subsidie biedt een compensatie voor de waardevermindering van de grond als gevolg van deze omvorming. Dit bedrag wordt door Gedeputeerde Staten bepaald op grond van een taxatie, waarbij zowel de agrarische waarde als de waarde van de grond na inrichting voor natuur wordt bepaald.

De subsidie voor functiewijziging wordt verstrekt onder de voorwaarde dat binnen de termijn van één jaar een overeenkomst tot stand komt tussen de grondeigenaar en de provincie Noord-Holland, waarin de functiewijziging wordt bevestigd. Deze overeenkomst wordt ingeschreven in de openbare registers, waardoor deze ook na eventuele verkoop van de gronden van kracht blijft. Naast een wijziging van de bestemming van de grond wordt ook een kwalitatieve verplichting aangegaan, waarmee de eigenaar zich verplicht tenminste dertig jaar zorg te dragen voor goed beheer van de afgesproken natuurwaarden.

Investeringsubsidie (kwaliteitsimpuls)

Indien de beoogde ambitie niet bereikt kan worden zonder een eenmalige fysieke ingreep, kan een kwaliteitsimpuls in de vorm van een investeringssubsidie aan de orde zijn. De SKNL voorziet in de mogelijkheid om investeringen te doen om de fysieke condities of kenmerken van een terrein te verbeteren. Dit wordt de investeringssubsidie genoemd. Een investeringssubsidie heeft altijd betrekking op eenmalige inrichtingsmaatregelen. Het kan gaan om:

- c. maatregelen voor de realisatie van een natuurbeheertype op een terrein dat een functiewijziging heeft ondergaan;

De subsidievoorwaarden en de aanvraagprocedure staan toegelicht in de SKNL-regeling. Een belangrijke voorwaarde is dat de subsidieaanvraag vergezeld gaat van een investeringsplan, waarin

een toelichting staat op de maatregelen, de begroting, en de planning. Het investeringsplan gaat vergezeld van kaartmateriaal en dient in overeenstemming te zijn met het Natuurbeheerplan. Subsidiabele kosten zijn: de kosten voor het opstellen van een investeringsplan, maatregelen voor herstel of aanleg van landschappelijke elementen, maatregelen gericht op de wijziging van de waterhuishouding, grondverzet, het plaatsen van een raster, afvoer van grond, begroeiing en beplanting, maatregelen ten gunste van de bereikbaarheid, aanloopbeheer en overige maatregelen die noodzakelijk zijn voor de investering.

Niet subsidiabel zijn onder andere de kosten voor: verwijdering van bodemverontreiniging en afval, de bouw van opstallen, de aanschaf van machines, de aanschaf of plaatsing van recreatieve voorzieningen, de aanleg van parkeergelegenheid, het wegwerken van achterstallig onderhoud en de kosten die verband houden met de uitvoering van wettelijke verplichtingen of convenanten, regelingen of afspraken. Alleen de werkelijk gemaakte kosten zijn subsidiabel; de subsidie bedraagt maximaal 95% van de subsidiabele kosten met een minimum van € 5.000,- en een maximum van € 15.000,- per hectare. Een voorschot behoort tot de mogelijkheden. De looptijd van een inrichtingsplan is altijd tot het einde van een kalenderjaar, zodat aansluitend een beheersubsidie kan worden aangevraagd.

Bijlage 2: Overzicht verleende subsidies 2015

Project	Aanvrager	Bedrag
Subsidies buiten uitvoeringsregeling		
<i>Verleend in 2015</i>		
Gemeente Amstelveen / Project Wiegelweg (Groene As project)	Gemeente Amstelveen	€ 150.000
Goois Natuurreservaat 1 / Toelopen Natuurbrug Laarderhoogt	Goois Natuurreservaat	€ 300.000
Polder Waard Nieuwland	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	€ 83.000
Project De Bol, Texel 2	Natuurmonumenten	€ 370.000
GV31 Pilot veenslib (7.4) TWINH Oostelijke Vechtplassen	Plassenschap Loosdrecht e.o.	€ 525.000
GV59 Groene Uitweg Passantenhaven		€ 123.365
<i>Niet verleend in 2015</i>		
Realisatie NNN te Bakkum, programma Nieuwe Strandwal 2	Familie Tentij	€ 100.000
Watersysteem Park 21	Gemeente Haarlemmermeer	€ 1.500.000
Groene AS door Aalsmeer	Gemeente Aalsmeer	€ 187.500
Groene As: Amsterdamse Bos/Ecozone Ringvaart	Amsterdamse Bos	€ 155.000
Afronding Groene As Aalsmeer 2	Stichting De Bovenlanden	€ 271.000

Project	Aanvrager	Verleend bedrag
Uitvoeringsregeling Groen		
§2 - Ecologische verbindingzones		
<i>Niets verleend</i>		
§3 - Recreatieve verbindingen		
Knelpunt	PWN	€ 97.600
§4 - Toeristische overstappunten		
Toeristische overstappunten Amstelland	Groengebied Amstelland	€ 101.812
§5 - Laag Holland		
Veengesprekken	Landschap NH	€ 37.000
Programma Veen	Landschap NH	€ 34.500
Wilde gans	ANV WLD	€ 34.988
Water Kust Land	Stg Dijk van een Kust	€ 60.000
Oostzanerveld	Landschap NH	€ 6.708
Paarden in Bloemrijke weide	Landerade	€ 46.965
Een dijk van een tafel	STG Een Dijk van een Kust	€ 29.930
Laag Holland in het Schap	Landschap Noord- Holland	€ 49.909
SKNL - Kwaliteitsimpuls natuur en landschap		
J. Reek	J. Reek	€ 13.465
Corneliahoeve	Firma Ebbelaar	€ 294.702
Natuurontwikkeling de Bol	Vereniging Natuurmonumenten	€ 890.217
Corneliahoeve	Firma Ebbelaar	€ 18.676
SKNL Reek	J. Reek	€ 28.458

Agrarische sector Groene Uitweg NH 2015***§ Verbreding***

Biomelk IJsmakerij	H. den Hartog	€ 18.675
Bereidingsruimte vergaderzaal	W. Veldhuisen	€ 19.665
Honswijck	De heer N.C. Pronk	€ 31.660
B&B Nooit gedacht	H.R. Gijsen	€ 60.000
Therapie met paarden	Stal Willig VOF	€ 60.000
Doorontwikkeling De Weesp	VOF Hooijer Melkveehouderij	€ 60.000
Vechtvallei	ANLV Vechtvallei	€ 40.000

§ Verduurzaming

Vervanging oude TL- verlichting	W.J.N. Jansen h/o Jansen	€ 5.025
Zonne Energie	H. Schuurman	€ 12.546
Baambrugge indijkweg	Mts van Schaik	€ 13.212
Frequentie regelaar	H.R. Gijsen	€ 15.873
Vervangen roostervloer	G.F. de Graaf	€ 17.988
Energie maatregelen	G.F. de Graaf	€ 19.377
Aanbouw melkveestal duurzame inrichting	C.P.J. van Diest	€ 21.801

§ Versterking

Verbreden onderstel wierser en de kraan	Mts van Schaik	€ 5.200
Nooit gedacht	H.R. Gijsen	€ 5.284
Kavelpad en renovatie brug	N. Schoenmaker	€ 7.270
Kavelpad van 5 naar 7	J.G.M. Pronk	€ 7.588
Brede banden weilanden	J.G.M. Pronk	€ 8.027
Inrichting verbetering	J. Gijsen	€ 10.806
Dam verbreding	Fa. Wenneker & Zn	€ 13.180
Bereiken percelen Verweij	D. Verweij	€ 17.390
Maatschap Soede	H.J.Soede	€ 17.424
Aanleg kavelpad	Maats. C.P.L.Sonneveld & M.E.Volker	€ 21.680
Voorkomen bodemverdichting	H. den Hartog	€ 24.000
Lindehoff Boerderij	Lindehoff Boerderij VOF	€ 27.247
Aanleg kavelpad, dammen verbreden	G.F. de Graaf	€ 46.500
Verweij	C.J Verweij	€ 48.858

Programma Aanpak Stikstof*Niets verleend in 2015***Businesscase Zeevang en Groene Uitweggebied***Niets verleend in 2015*

Bijlage 3: Gebiedsprogramma De Groene Uitweg

Bijlage 4: Basisdefinities NNN

Wat	Toelichting
Gerealiseerde natuur (binnen NNN) :	Is verworven, ingericht en wordt beheerd als beoogde natuurdoel. NNN : Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden.
Natuurdoel:	Bereikt als beheertypen van beheerkaart en ambitiekaart gelijk zijn.
Begrenzing:	Vastgelegd in de begrenzingenkaart van het natuurbeheerplan op basis van de top10NL.
Verwerving:	Bij verwerving gaat het om voor natuur blijvende beschikbare grond als gevolg van verwerving, functieverandering of via andere werkwijze (o.a. gebiedscontracten). Het gaat daarbij alleen om percelen die blijvend beschikbaar zijn voor natuur in bezit bij de eindbeheerder. Voor bezittingen van de provincie, de voormalige BBL- gronden, geldt dat de verwerving nog niet is gerealiseerd omdat deze nog verkocht moeten worden aan een eindbeheerder. Uitzondering is dat de provincie tijdelijk eindbeheerder kan zijn als ingerichte grond nog niet kan worden verkocht aan een eindbeheerder; deze grond wordt dan als gerealiseerde natuur weergegeven.
Inrichting:	De voor natuur blijvende beschikbare grond is ingericht voor minimaal de beheertypen van de beheerkaart. Later kan de kwaliteit verhoogd worden naar het beheertype van de ambitiekaart. De grond blijft dan de status ingericht behouden.
Beheer:	De voor natuur blijvende beschikbare grond wordt beheerd volgens het beheertype op de beheerkaart of de ambitiekaart.
Weidevogelleefgebieden:	Weidevogelleefgebieden zijn in de structuurvisie opgenomen volgens het kerngebiedenbeleid. Gebieden voldoen aan de (streng) ecologische eisen van de grutto en hebben minimale omvang. Deze gebieden zijn in de PRV ruimtelijk beschermd. Weidevogelleefgebieden liggen zowel binnen als buiten de NNN. Een weidevogelleefgebied is wat anders dan een leefgebied open grasland. Beide hebben een weidevogeldoelstelling. Echter een weidevogelleefgebied geeft ruimtelijke bescherming, en een leefgebied open grasland geeft aan waar subsidie voor beheer mogelijk is.
Agrarische Zoekgebieden:	Leefgebied open grasland, leefgebied open akker, droge dooradering, natte dooradering en categorie water.
Agrarisch natuurbeheer:	deze gebieden liggen buiten de NNN en geven aan waar subsidiemogelijkheden voor het agrarisch beheer mogelijk zijn. Binnen het leefgebied open grasland is op de kaart ook nog onderscheid gemaakt in open grasland voor kritische soorten (o.a. grutto) en voor niet- kritische soorten (o.a. kievit en scholekster). De begrenzing voor de kritische soorten is gelijk aan de gebieden van de weidevogelleefgebiedenkaart buiten de NNN.

Provincie Noord- Holland
BEL/Groen

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 4717
bernhardil@noord-
holland.nl
Fax (023) 514 3030
Houtplein 33
Haarlem, 2012 DE
www.noord-holland.nl